

MOZAIK

1

Letnik 39
Marec 2019

KNJIŽNICA
IVANA TAVČARJA
ŠKOFJA LOKA

ustvarjamo gibanje

škofja Loka

dz 0

MOZAIK

2019

070.489(497.4zelezniki)

120190224,1

COBISS e

KNJIŽNICA ŠKOFJA LOKA

Industrializacija komponent za vodno črpalko
Novosti v merilnici
In prišel je presojevalec
Deveta pravljica dežela Gorajte
Team Event Little Fox v Mariboru

KAZALO

BESEDA

UREDNIČE

Romana Lotrič
Glavna urednica

Letošnja zima do zdaj ni bila ravno radodarna s snegom. Sončni žarki nas že kar lepo grejejo in nam dajejo energijo za aktivnosti, ki nas čakajo v prihodnjih mesecih. V leto 2019 smo vstopili optimistično, z ambicioznimi in realno postavljenimi cilji.

Beseda urednice	2
Uvodnik	3
Kratke novice	4
Industrializacija komponent za vodno črpalko	6
Novosti v merilnici	8
In prišel je presojevalec	9
Predstavitve na sejmi	10
Pomen promocije zdravja v skupini Domel	11
Novozaposleni	12
Šrilanka otok nešteti doživetij	16
Postajam vedno bolj »jezljiva«	21
Jubilejna deveta pravljica dežela Gorajte	22
Team Event Little Fox v Mariboru	24
Iz našega arhiva	25
Športa ura GPS ali pametna ura	26
Kratek pregled dogodkov in aktivnosti v številkah za leto 2018	27

Razvoj novih izdelkov predstavlja velik izziv za vse vključene sodelavce, kjer sta pomembni tudi vrednoti sodelovanje in spoštovanje. V oddelku merilnice so bogatejši za dva nova merilnika: merilnik za trdoto in merilnik za merjenje konture. Pojasnjujemo pomen presoj, ki vplivajo tudi na izboljšave in poslovanje. Vstopili smo v novo leto, čas novih priložnosti. Slednje se ponujajo tudi na predstavitvah na sejmi. Tokrat smo bili prisotni na treh kontinentih.

Od novembra do sredine januarja se nam je pridružilo 31 novih sodelavcev, ki smo jih povabili k predstavitvi. Promocija zdravja v skupini Domel je zajeta v več sklopov, program pa temelji na strategiji področja zdravja v podjetju.

Pripravili smo kratek povzetek različnih aktivnosti in dogodkov v številkah, ki so zaznamovali leto 2018.

Za konec pišemo o Pravljični deželi Gorajte, ki je pred novim letom v svoje čarobno okrilje privabila veliko število obiskovalcev. Preselili smo se tudi na drugi konec sveta, Šrilanko - otoček v Indijskem oceanu.

Uredniški odbor vam želi lahko pomladno branje.

DOMEL®

Domel, proizvodnja elektromotorjev in gospodinskih aparatov Železniki, d.o.o.
Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, tel.: +386 4 51 17 100,
fax: +386 4 51 17 106, info@domel.com; www.domel.com

MOZAIK - brezplačno glasilo podjetja Domel d.o.o.
naslov uredništva: Glasilo Mozaik - Domel, Otoki 21, 4228 Železniki
tel.: 04 51 17 173, fax: 04 51 17 106, e-mail: ales.markelj@domel.com

Odgovorni urednik: Aleš Markelj
Glavna urednica: Romana Lotrič

Člani odbora: Tadeja Bergant, Barbara Debeljak, Nataša Dolenc, Nina Drol, Anita Habjan, Danica Jelenc, Janja Kozjek, Aleksander Volf, Marija Demšar, Roman Megušar, Andreja Thaler;

Foto: Barbara Debeljak, Anita Habjan, Aleš Markelj, Simon Lotrič, Bojan Gaber, Eva Magda Demšar, Danica Kordež, arhiv Domel

Grafično oblikovanje: Klemen Budna/GTO Košir; Lektorica: Majda Tolar;
Tisk: Tiskarna GTO Košir; Leto 2019, Številka 1; Letnik 39; Izvodov: 1850

Stališča avtorjev ne odražajo nujno stališč uredništva.

Na naslovnici: Most na Soči, (foto Barbara Debeljak)

Spoštovane sodelavke, spoštovani sodelavci!

Vse daljši dnevi in pomladanske temperature so dokaz, da smo globoko zakorakali v novo leto in je leto 2018 že zapisano v zgodovino. Čeprav pravi latinski pregovor »Zgodovina je učiteljica življenja.« in se moramo svojih korenin zavedati ter spoštovati našo tradicijo, pa je za dolgoročno rast podjetja pomembnejši pogled naprej, kot pravi rek filozofa »Ne glej od kod prihajaš, glej kam greš.«.

mag. Matjaž Čemažar
Predsednik uprave

Leto 2018 je Domel zaznamovala rast prihodkov, saj smo z 8-odstotno rastjo presegli 150 mio €. Poslovno leto smo zaključili s 5,3 mio € dobička, kar je nižje od cilja, ki smo si ga zadali. V prvi polovici leta smo občutili posledice gospodarske rasti, predvsem na vhodnih materialih in surovinah, kjer so se cene materialov bolj opazno dvigovale. V dobaviteljskih verigah so se pojavile omejitve kapacitet, kar se je odražalo pri zamujenih in celo odpovedanih dobavah ključnih komponent. V letu 2018 smo bili stroškovno neučinkoviti, saj so nam fiksni stroški, stroški storitev in dela rastle hitreje, kot so rastle prihodki. Tekom leta smo se soočali z rastjo vrednosti zalog in visokimi stroški nekakovosti. Vsi ti dejavniki so negativno vplivali na poslovni izid.

Plan za leto 2019 je bil postavljen na osnovi zmernih napovedi naših kupcev, ki so v

jesenskih mesecih že napovedovali ohlajanje rasti gospodarstva, vendar brez znakov večje recesije oziroma krčenja gospodarstva. Struktura Domelovih izdelkov se v letu 2019 spreminja, saj se določeni izdelki umikajo zaradi njihovih življenjskih ciklov, vendar smo upadanje nadomestili z novimi nominacijami. Planirana rast prodaje na 166 mio € temelji predvsem na rasti komponent za avtomobilski trg.

Prva dva meseca v letu 2019 potrjujeta, da se je rast res umirila. Na večini programov se v napovedih za prihodnje tri mesece sicer vidijo obsegi na planiranem nivoju, očitno pa pri določenih kupcih moramo biti pripravljeni tudi na znižanja naročil.

V Domelu že vrsto let gradimo kulturo podjetja na vrednotah, ki smo jih prepoznali kot ključne za trajnostno rast. Kot nam kaže

nižja dobičkonosnost v letu 2018 bo potrebno letos največ poudarka posvetiti vrednoti »Gospodarnost«, ki v praksi pomeni, da proizvajamo s čim manjšo porabo materialov, časa in osnovnih sredstev. V podjetju se moramo obnašati enako odgovorno in gospodarno, kot to počnemo doma, kjer s svojimi viri ravnamo skrbno in premišljeno.

Za doseganje zastavljenih ciljev so potrebne tako veščine kot talenti, vendar brez vloženega truda niti talent niti veščina ne zagotavlja rezultata. Samo s trudom postane talent veščina in obenem je trud tisti, zaradi katerega postane veščina učinkovita in produktivna. Prepričan sem, da smo se zaposleni v Domelu pripravljene še bolj potruditi in usmeriti vse naše talente in veščine v smeri doseganja naših skupno zastavljenih ciljev.

KRATKE NOVICE

Barbara Debeljak

Prenova proizvodne hale

Na lokaciji v Retečah smo kljub zimi uspešno začeli z načrtovano obnovo proizvodne hale. Tako je bila letos že zamenjana streha na objektu, trenutno pa potekajo sanacijska dela na plošči v nadstropju stavbe. Takoj zatem bo sledila še zamenjava stavbnega pohištva na fasadi ter sanacija oz. ureditev nove fasade na severnem in vzhodnem delu stavbe.

Srečanje delničarjev družbe Domel Holding

5. februarja so se v Kulturnem domu Železniki zbrali delničarji družbe Domel Holding na tretjem letnem srečanju. Predsednik uprave mag. Matjaž Čemažar je predstavil poslovanje skupine Domel v preteklem letu ter načrte za letošnje leto.

Motivacijsko predavanje

12. februarja smo gostili paraolimpijca Darka Đurića. Pripravil je motivacijsko predavanje z naslovom Z eno roko proti toku. Predstavil je svojo življenjsko zgodbo polno volje in energije. Njegov naslednji cilj je nastopiti na olimpijadi v Tokiu leta 2020. Želimo mu še veliko uspehov, predvsem pa uvrstitev v olimpijsko ekipo.

Obisk predstavnikov francoskega veleposlaništva

V petek, 15. februarja 2019, so nas vljudnostno obiskali predstavniki francoskega veleposlaništva: francoska veleposlanica v Sloveniji Florence Ferrari, gospodarski svetovalec pri francoskem veleposlaništvu Jean-Louis Poli in Sebastian Aldegué, ki je odgovoren za promocijo investicij v Francijo. Predsednik uprave mag. Matjaž Čemažar jim je predstavil poslovanje skupine Domel ter poslovanje s francoskim trgom. Preverili so tudi dodatne možnosti za krepitev sodelovanja na tem trgu.

Dijaški inovacijski kamp

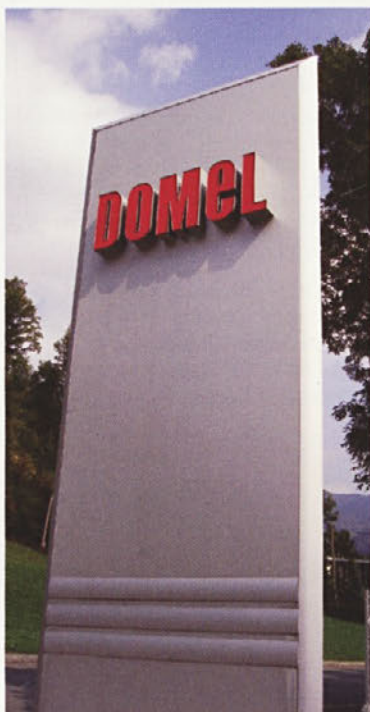
V decembru so Domel obiskali udeleženci Inovacijskega kampa, ki je potekal od srede, 12. do petka, 14. decembra, na Škofjski klasični gimnaziji v Šentvidu. 19 dijakov iz različnih srednjih šol je v 5 skupinah zasnovalo proizvode oz. storitve, ki rešujejo probleme starajočega se prebivalstva. Med inovativnimi izdelki s področja čiščenja zraka, robotskih letalnikov, mehatronskih opornic, lebdečih skodelic ter družabnih aplikacij je zmagala ekipa z imenom Fitofarm, kjer za čiščenja zraka skrbi fitoplankton. V Domelu je potekala razglasitev zmagovalcev in ogled podjetja. Vsem sodelujočim ekipam čestitke za izvrzne idejne koncepte, izdelane poslovne načrte ter atraktivne predstavitve.

Organizacijske spremembe

S 01. 01. 2019 je bil izveden prenos tehničnih služb iz Domel Holdinga, d.d. na Domel, d.o.o. predvsem zaradi enostavnejšega obračuna in boljše preglednosti poslovanja. Tako sta ponovno področji Razvoja in Raziskav ter Kakovosti z vsemi zaposlenimi organizacijsko umeščeni na podjetju Domel, d.o.o., kjer še naprej skrbita za rast ključnih kompetenc, razvoj novih izdelkov, zagotavljanje kakovosti in strokovno podporo proizvodnim procesom.

Z 10. 01. 2019 se je upokojil direktor Domela, d.o.o. Zvozne Torkar, ki ga je z vpisom v sodni register dne 11. 1. 2019 nadomestil Matjaž Čemažar.

Svečana listina Univerze v Mariboru

V ponedeljek, 28. 01. 2019, je Domel prejel Svečano listino za izvrstno sodelovanje s Fakulteto za organizacijske vede Univerze v Mariboru. S fakulteto v Domelu sodelujemo že vrsto let, tako preko strokovnih projektov kakor tudi preko izobraževalnega procesa, saj je veliko naših sodelavcev nadgradilo svoje znanje in organizacijske veščine prav na Fakulteti za organizacijo v Kranju. Za uspešno sodelovanje s fakulteto se v Domelu zahvaljujemo in se priporočamo za nadaljnje sodelovanje.

Obiskala nas je ekipa Tednika

V Sloveniji posluje nekaj podjetij, ki so jih odkupili zaposleni in jih tako rešili pred negotovo usodo. Eden od žgočih izzivov so prav gotovo tudi delavske pravice, ki so vse pogostejše poteptane. A tudi na tem področju se lahko pišejo uspešne zgodbe. Prispevek z naslovom Ko so delavci lastniki si lahko ogledate na povezavi: <https://4d.rtvsl.si/arhiv/tednik/174587332>

Obisk učencev OŠ Železniki

V ponedeljek, 4. februarja, so si učenci 8. in 9. razreda v okviru izbirnega predmeta Robotika ogledali robotsko linijo na lokaciji Trata.

V četrtek, 14. februarja, pa je na osnovni šoli za devetošolce potekal tehnični dan. Obiskali so nas na lokaciji Otoki, kjer so se seznanili predvsem s tehniškimi poklici, ki jih potrebujemo, ter si ogledali proizvodnjo.

INDUSTRIALIZACIJA

KOMPONENT ZA VODNO ČRPALKO ZA TRI KONTINENTE

Romana Dolenc

Z realizacijo projekta Pe WP za kupca Magna Powertrain smo postali del trajnostne poti do energetske učinkovite in sodobne mobilnosti na globalnem nivoju. Z elektrifikacijo in hibridno tehnologijo posredno prispevamo k zmanjšanju emisij CO₂, znižanju ogljičnega odtisa. Z novimi tehnologijami, z najsodobnejšimi metodami v proizvodnem procesu smo industrializirali 9 različnih produktov. Industrializacija procesa za masovno proizvodnjo 2,3 MIO kos/leto je potekala tri leta. Sodelovali smo s timi s treh kontinentov Kanado, Nemčijo in Kitajsko. Koordinacija je potekala v treh časovnih pasovih. Ko so Kanadčani pričeli z delom, smo bili v Evropi sredi delovnega dne, Kitajci pa so zaključevali delovni dan.

Cadillac Escalade

Chevrolet Impala

V sedmih letih življenjske dobe produktov planiramo realizirati 24 MIO letnega prometa in proizvesti skupaj 12 MIO kosov. V proizvodnji poslovne enote komponent na lokaciji Trata projekt pomeni v tem letu 54 % prometa, v skupini Domel pa cca. 7 % celotnega prometa. S projektom sledimo dolgoročni strategiji Domela v smeri trajnostnega razvoja, okolju prijaznim produktom, koristi za širše okolje, ...

Izjemen izziv je bila avtomatizacija, robotizacija procesa. Cilj je bil doseči maksimalno produktivnost in izkoriščenost opreme. Srečo smo imeli, da smo v času gospodarske rasti pridobili odlične sodelavce. Doseči kakovost na najvišjem nivoju pa ostaja velik izziv še za naprej.

Magna je bila prva na trgu s serijskimi 48 V in 12 V rešitvami za velike moči in je eden največjih svetovnih dobaviteljev. Ima do 2 % potenciala za zmanjšanje CO₂ v WLTC.

- Napetost: 12 V ali 48 V
- Moč: 200 W ~ 1,4 kW
- Komunikacija: LIN, PWM, CAN
- IP razred: IP69K

Vodna črpalka z našimi komponentami je na območju Kanade in Amerike vgrajena v Chevrolet Impala in Cadillac Escalade. Za ostale tipe avtomobilov nimamo še podatka.

Vodenje projekta je bilo izjemno kompleksno in zahtevno. Brez odlične ekipe in podpornih služb tega ne bi bilo mogoče doseči. Pohvala gre vsem vključenim za ves trud, ki so ga vložili v ta projekt. Projektno delo je kljub velikim naporom, zahtevni časovnici, stalnim spremembam, pomanjkanju kadrov, trem različnim lokacijam, tako na strani Domela kot na strani Magne, potekalo dobro.

Industrializacija je zaradi velikih tveganj tekla v dveh fazah. Z delom smo začeli v letu 2015. Prva faza je bila s polavtomatsko, ročno proizvodnjo. Druga faza pa je bila vzpostavitev popolne avtomatizacije in robotizacije na rotorski in statorski liniji. Trenutno smo v zaključni fazi projekta, kar pomeni, da bomo do prve polovice leta dosegli izdelavo najvišje količine 2,3 MIO kosov letno. Odločitev za industrializacijo v dveh fazah je bila strateška, ker vedno obstaja riziko, da se napovedane količine kupca ne uresničijo. Če bi Domel investiral prehitro milijone € investicij, pa bi se kasneje izkazalo, da teh količin ne bomo mogli prodati, bi bil udarec na nivoju celotne skupine Domel prevelik.

Projekt je potekal po vnaprej predvidenih fazah, in sicer »Priprava in planiranje«, »Nacrtovanje izdelka in procesa«, Potrjevanje izdelka in procesa« in »Zaključevanje«.

S projektom timom smo šli od pred-razvoja, naročila projekta, izdelave prototipov, naročanja opreme in orodij (prototipnih in serijskih) do industrializacije polne avtomatizacije. Vmes so potekala potrjevanja vzorcev A, B, C, tehnološke serije, validacije, do končnega zagona avtomatizacij za masovno proizvodnjo. Na koncu vedno ostaja najtežji del - potrjevanje izdelka in procesa, priprava 12 PPAP dokumentacije, ki je zajemala 600 dokumentov. Doseči je bilo potrebno cikel časov in ciljni nivo izmeta. Šele ko so vse navedene faze izvedene in kvalitetno zaključene, je razvojni projekt lahko formalno zaključen. Vse faze, skupaj z zaključnim poročilom, bodo zaključene letos. To pa ne pomeni zaključek procesnih, kakovostnih aktivnosti, le-te se bodo izvajale skozi celotno življenjsko dobo produktov.

Zelo kompleksen projekt potegne za seboj tudi veliko izzivov. Največji so bili: medkulturna raznolikost, izjemna intenzivnost uresničevanja aktivnosti med časovnimi pasovi in razvojna usmerjenost k robotizaciji s strani Domela. Redni sestanki in stalne telefonske konference s kupcem so nam pomagale pri hitrem obvladovanju sprememb. Potrebno je bilo stalno nadgrajevati znanje o medkulturni različnosti in s tem povezanih primernih pristopov.

Produkti so tri različne višine rotorjev, tri različne višine statorjev in vodilna plošča.

Presoja kupca Magna

Izziv so bile stalne procesne izboljšave, reševanje reklamacij na račun ne-kakovosti, ki trajajo še danes. Izdelovali smo analize tveganj, se posvetili nadgradnji FMEA, odkrivanju možnih napak, še preden se pojavijo, pa se je vedno pojavila še kakšna, ki je nismo predvideli.

Znižati stroške ne-kakovosti ostaja izziv za prihodnost in tu imamo veliko možnosti za izboljšave v okviru celotnega profitnega centa PEKO. V življenjski dobi projekta velja dnevno stremeti k dosegu najvišjega nivoja kakovosti, ciljnega izmeta, s čim manj dodatnih del, čim manj prebiranja, z minimalno reklamacij. ...

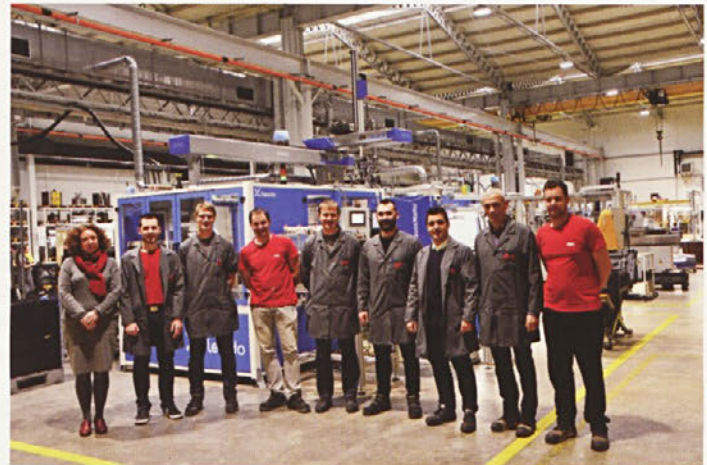
Avtomatizirana statorska linija z letno kapaciteto 2,3 MIO kos

Razvoj novih izdelkov je poslovno in organizacijsko vedno velik izziv. Odgovornosti in pristojnosti so vnaprej dogovorjene, tako da ima vsak član pomembno vlogo. Cilje vedno lahko dosežemo le skupaj, z odličnim sodelovanjem, medsebojnim spoštovanjem in upoštevanjem vseh deležnikov, tako notranjih kot zunanjih. S to kombinacijo, trdim delom in z nekaj sreče uspeh skoraj ne more izostati. Z odlično ekipo je premagovanje ovir in izzivov tekom projekta lažje in delitev sreče ob uspehu toliko lepše.

Vodna črpalka z našimi komponentami

marec 2019

Projektna in del proizvodne ekipe Pe WP

Avtomatizirana rotorska linija z letno kapaciteto 2,3 MIO kos

Vir: Magna PowerTrain

<https://www.magna.com/products/power-vision/product/thermal-management-systems>

NOVOSTI

V MERILNICI

Anita Habjan

Na kratko predstavljam dve pridobitvi mehanskega laboratorija v Železnikih v lanskem letu.

Falcon 510

je merilnik trdote firme Innovatest. Verzija 510 ima razpon indentacijskih – vtiskovalnih sil od 10 g do 62,5 kg (HV0,01 - HV62,5). Mizica XY je motorizirana. Poleg indentorja – vtikovala Vickers smo se odločili tudi za indentor Brinell. Zaradi velikega razpona indentacijskih sil in dveh indentorjev ima revolverska glava štiri objektivne (z 10x, 20x, 50x in 5x-no povečavo). Možna je enostavna konverzacija pomerjene trdote v drugi tip trdote (Brinell, Rockwell, Knopp ...). Program za merjenje je enostaven, pregleden, shranjevanje meritev in izdelava poročil je preprosta.

Za merjenje trdote po globini (CHD) bi bilo potrebno dokupiti program Pattern SW, CHD SW in Overview kamero – predpogoj je le motorizirana mizica, ki jo pa imamo. Eden od naših pomembnih kupcev zahteva dnevne meritve trdote gredi in verjetno bo glede na prihranek pri času investicija nujna.

MarSurf XC 20

je merilnik za merjenje konture oz. oblike površine, na kratko – konturograf.

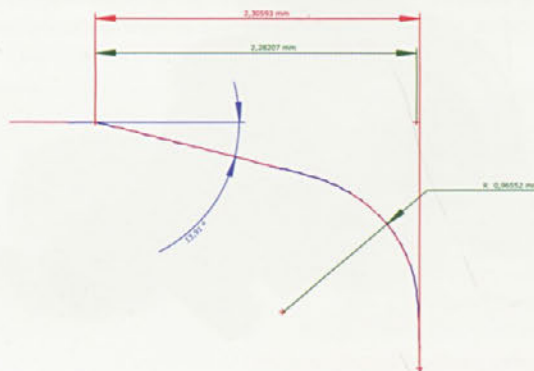
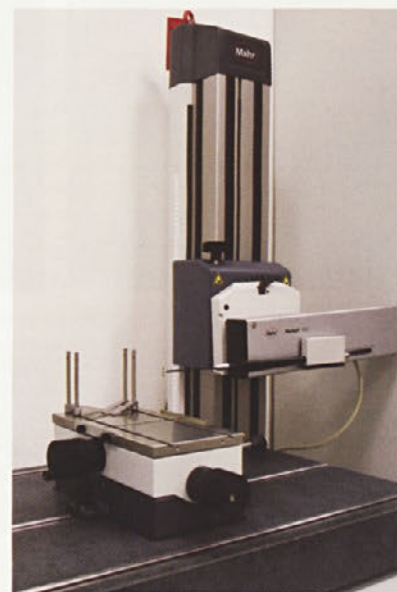
Princip merjenja, enostavno povedano, merjenec je fiksno vpet, tipalo drsi po površini merjenca v x in z smeri in zapisuje konturo.

Osnovne geometrijske funkcije za ocenjevanje so ustvarjanje regresijskih premic in krogov, ustvarjanje točk, presečišč, prostih točk, centrov, maximum točk; ustvarjanje koordinatnega sistema; evalvacija radijev, razdalj, naklonov, koordinat, odstopanje linijske oblike ...

Napredne funkcije tega tipa konturografa so sekcije, merjenje z dvojnimi tipalom, DXF-uvoz in izvoz, več hkratno merjenje, ... Ustvariti je mogoče toliko sekcij, kot želimo. Nasprotujoči si profili, kot so luknje ali tudi zunanje geometrije, se lahko pomerijo z dvojnimi tipalom, ki jih evalviramo s programsko opremo. Možna sta primerjava in prikazovanje odstopanja pomerjenega profila z nominalnim DXF-profilom. Prav tako je možno izvažati profile v DXF-zapisu (primerjava s CAD-modelom, obratni inženiring). Možno je hkrati pomeriti več profilov in jih skupno evalvirati.

Pomembne prednosti tega tipa konturografa so: samodejno spuščanje in dviganje tipala z nastavljivo hitrostjo, visoka hitrost pozicioniranja, enostavna menjava tipal z magnetno pritrditvijo - brez orodja, nabor različnega pozicioniranja in hitrosti merjenja.

Na začetku smo imeli tri tipe standardnih tipal, pred kratim pa smo zaradi potreb po merjenju manjših radijev dokupili še tipalo z manjšim radijem konice - radijem 5µm.

IN PRIŠEL JE PRESOJEVALEC ...

Presoja. Kaj nam najprej »šine v glavo«, ko izvemo, da bomo presojani ali da bomo izvajali presojo? »O, super!« ali »A že spet?« ali pa celo »Pa kaj nam je tega treba?«.
Smo ravno po obdobju, ko se je kar nekaj »ljudi sprehajalo« po proizvodnji (in tudi drugod) in so pregledovali, spraševali, zapisovali ... Če strnem in povzamem – imeli smo »presojo«.
Zakaj je sploh potrebno presojati? Presojati po uradni definiciji v slovarju slovenskega knjižnega jezika lahko najdemo več razlag – ena izmed njih pravi, da presojati pomeni s podrobno raziskavo podatkov, dejstev spoznavati resnično vrednost česa. Presoditi pomeni s podrobno raziskavo podatkov, dejstev priti do kake ugotovitve.

Tadeja Bergant

Presoja je torej raziskava podatkov, da spoznamo resnično vrednost nečesa. Česa pa? Resnično vrednost našega sistema vodenja kakovosti, našega dela, naših izdelkov, storitev ... Presoja se namreč dogaja po principu primerjati, kako dejansko delamo s tem, kar je zapisano kot standardna metoda dela. To je namreč bistvo standarda. Standard določa enotnost na področju kakovosti, dimenzij, varnosti, zanesljivosti, življenjske dobe izdelkov (torej s stališča kupca ali trga). Namen uvedbe standarda v neko organizacijo je torej boljše učinkovitost procesov, urejena in organizirana dokumentacija, boljše razumevanje in večja preglednost zahtev kupca in doseganja večje konkurenčnosti.

Industrijski standardi pa so se pojavili v prejšnjem stoletju, in sicer v okviru Mednarodne organizacije za standardizacijo ISO (International Organization for Standardization), po čemer so ISO-standardi tudi dobili ime.

Ti standardi omogočajo, da se v organizaciji osredotoča na tisto, kar je za podjetje bistveno, in sicer na to, kaj in kako delate, kje lahko dosežete prihranke ter kako zadovoljiti kupce.

Uvedba nekega standarda (enotne metode dela, enotnih pravil) v organizacijo torej pomeni vzpostaviti tak sistem, tak način dela, take postopke, da bo organizacija čim lažje zagotavljala izdelke, kot jih zahteva od njega trg, kupec. In to na transparenten način.

To pomeni, če obstajajo določena enotna pravila, ki se jih po vpeljavi takega načina dela v organizacijo držijo vsi zaposleni v organizaciji, je prav, da nekdo presodi, če je temu res tako.

In to je osnovna naloga presojevalcev. Raziskujejo torej podatke, pregledujejo objektivne dokaze, da spoznajo resnično vrednost našega sistema kakovosti.

Nikakor pa ne z namenom izpostavljati ali kaznovati tistega, ki je vključen v proces presoje,

temveč z namenom poiskati morebitna nerazumevanja zahtev standarda (kupca), z namenom poiskati kritična odstopanja v relaciji do varnosti, zanesljivosti izdelka, z namenom poiskati stvari, kjer smo lahko še boljši. Presojajo se način dela in metode, ne presoja se pa ljudi.

Presoja je torej orodje, ki pomaga biti še boljši. Kako torej to poteka ?

Kot vsakič ob taki priložnosti dobimo prijazno najavo, da bomo spet imeli priložnost izkazovati skladnost z zahtevami standarda. Kaj je potrebno do presoje, ko pride zunanji presojevalec, skoraj zagotovo narediti?

Pogledati moramo, kakšne so bile ugotovitve prejšnjih presoj, zagotovo. Vseh presoj - tistih, ki smo jih izvajali interno, tistih, ki so jih izvajali kupci, in presoj, ki so jih izvajali presojevalci iz družbe, ki nam dodeljuje certifikate (potrdila, da delujemo skladno z zahtevami standardov, po katerih smo presojani).

Ugotovitve prejšnjih presoj so koristne zato, ker je to še en hiter pregled ukrepov, ki so bili predlagani na podlagi presoje in izboljšujejo poslovanje. Rezultat takega pregleda je lahko tudi ugotovitev, da vpeljeni ukrepi niso dali zadovoljivih rezultatov in se zato lahko predlagajo novi.

Tudi na tak način se vrtilo kolo nenehnih izboljšav.

Skoraj zagotovo je potrebno pregledati sistem dokumentacije – vse nivoje. Torej, ali so poslovnik, organizacijski predpisi in vsa navodila, dokumenti skladni z zahtevami standarda in z uradno veljavno zakonodajo.

To se običajno pregleduje v okviru »internih« presoj, ki se izvajajo pred »zunanjo presojo«.

Interni presojevalci imamo namreč poznavanje o organizaciji sami in dostop do organizacijske dokumentacije in smo tudi sicer vsak dan vključeni v delovanje sistema v Domelu, zato

je smiselno pregledati vso dokumentacijo za področje (proces), ki je interno presojano. Najprej se primerja dokumentacija z zahtevo standarda, potem pa se v samem procesu preveri, če se tako, kot je to zapisano, tudi izvaja. Ravno zato je potrebno poiskati objektivne dokaze o skladnosti v samem procesu, ki ga presojevalec presoja.

Odstopanja od predpisanih pravil, ugotovljena v notranji presoji, je potrebno odpraviti do zunanje presoje. Ta poteka podobno – presojevalec iz zunanje institucije (za Domel je to trenutno družba Bureau Veritas) na tak način presodi vse v planu presoje določene procese.

Presojat organizacijo lahko pride tudi kupec, ki spet na isti način preveri skladnost z zahtevami standarda in seveda skladnost z njegovimi zahtevami.

Sporočilo, ki ga iz presoje torej lahko dobimo, je, da je to res orodje za vzpostavitev takega načina dela, ki zagotavlja skladnost z zahtevami standardov in katerega rezultat so zadovoljni kupci.

Mogoče za konec samo še v razmislek – ko (predvsem zunanji) presojevalec ugotovi in zapiše neskladje (dobimo »pinkija«, smo tudi že rekli), je to velikokrat lahko tudi zato, ker smo si mogoče sami »zakomplicirali« življenje. Osnovno, že velikokrat slišano vprašanje, je bilo: »Zakaj imate predpisane načine dela, ki jih ne uporabljate?« Ali drugače: »Zakaj delate eno, zapisano imate pa drugo?«

Zapišimo torej, skladno z zahtevami standardov, da se razumemo, da bomo tako lahko tudi delali. Presojevalcu (internemu, zunanjemu kupcu) bomo tako lažje suvereno dokazali, da znamo, da izpolnjujemo zahteve standardov in zahteve kupcev.

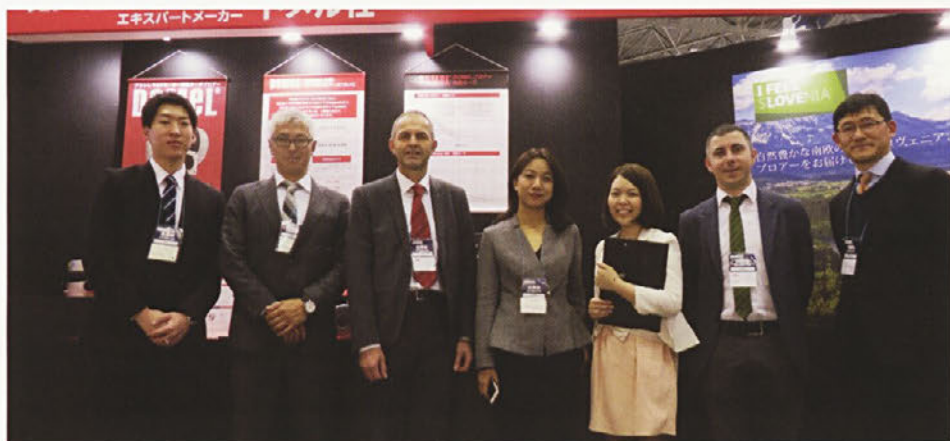

PREDSTAVITVE NA SEJMIH

Andreja Thaler

Leto 2019 smo začeli s polnim zagonom. V januarju smo se predstavili na 3 sejmih: Ahrexpo v Atlanti, Internepcn v Tokiu in Arab Health v Dubaju.

Internepcn - Japonska, Tokio

Domel se je že peto leto zapored predstavil na tem zelo pomembnem sejmu na Japonskem. Letos je razstavljal več kot 2.500 razstavljalcev, med njimi tudi kar nekaj evropskih podjetij. Prepoznavnost Domela na japonskem trgu se močno utrjuje tudi po zaslugi stalne prisotnosti na tem sejmu. V letu 2018 smo na japonskem trgu za program ECS preseglji 1 mio € prodaje.

Sejemski prostor za naslednje leto je bil že drugi dan sejma razprodan, zato smo tudi mi z rezervacijo pohiteli.

Internepcn 2020, se vidimo.

Arab Health – Združeni Arabski Emirati, Dubaj

Arab Health je vodilen sejem na področju medicine v arabskem predelu sveta, ki smo se ga letos udeležili že tretjič. Po velikosti, obisku in pomembnosti je primerljiv s sejmom Medica za evropski del sveta. Na sejmu smo se srečali s številnimi partnerji iz Libanona, Pakistana, Kazahstana, Egipta, Emiratov in ostalih arabskih držav ter iskali nove distributerje za širjenje posla v arabskem svetu in širše. Naš fokus je bil v predstavitvi novih modelov centrifug večjih volumnov, po katerih je vedno večje povpraševanje.

AHR Expo, Atlanta, ZDA

AHR Expo je eden izmed največjih sejmov HVAC sistemov in opreme v svetovnem merilu in za vsakega razstavljalca pomeni izvrstno priložnost za izpostavitve svojih izdelkov in možnost mreženja med vodilnimi proizvajalci.

Po 18 letih se je AHR sejem ponovno odvijal v Atlanti. Sejem je potekal od 14. do 16. januarja 2019 in na enem mestu združil 1.824 podjetij iz 112 držav. Sejem je obiskalo 45.078 ljudi, od tega je bilo približno 40 odstotkov razstavljalcev.

Obisk na razstavnem prostoru je bil nad pričakovanji in čutili je bilo večjo prepoznavnost med vodilnimi ameriškimi podjetji.

POMEN

PROMOCIJE ZDRAVJA V SKUPINI DOMEL

Janja Kozjek

V skupini Domel aktivnosti v okviru promocije zdravja sistemsko potekajo že od leta 2010. Program promocije zdravja temelji na strategiji področja zdravja v podjetju. Ta je integrirana v poslovno strategijo in usklajena s cilji organizacije. Gre za pisni dokument, v katerem se organizacija zaveže k skrbi za zdravje in varnost zaposlenih in da bo storila vse potrebno za vzpostavitev in ohranjanje zdravih in varnih delovnih mest. V skupini Domel imamo to sistemsko urejeno v Organizacijskem predpisu številka 123 – PROMOCIJA ZDRAVJA.

Vsebinski sklopi področij delovanja promocije zdravja

1. Zdravje in promocija zdravja pri delu
2. Timsko delo
3. Načrtovanje in izvajanje programov in projektov promocije zdravja pri delu
4. Analiza zdravja delavcev
5. Ergonomija pri delu
6. Kemijski dejavniki tveganja
7. Dejavniki tveganja za poškodbe
8. Organizacija dela
9. Doživetja preobremenjenosti pri delu
10. Varovanje dostojanstva pri delu
11. Preprečevanje uporabe psihoaktivnih snovi
12. Prehrana
13. Gibanje

Načrt promocije zdravja je sestavljen iz dveh delov. Prvi del programa vsako leto pripravi tim za promocijo zdravja. To so aktivnosti - od cepljenj, zdravstvenih pregledov, funkcionalnih izobraževanj ... Drugi del programa ureja in spremlja svet delavcev. V tem sklopu so zajete vse športne aktivnosti, počitniške kapacitete, masaže, skupinske vadbe, fitness, plavanje, savne, športna tekmovanja, piknik ...

Za leto 2019 je plan aktivnosti še v postopku dogovarjanja in sprejemanja. Ko bo s strani uprave in posloводства potrjen, bomo aktivnosti objavili na oglasnih deskah.

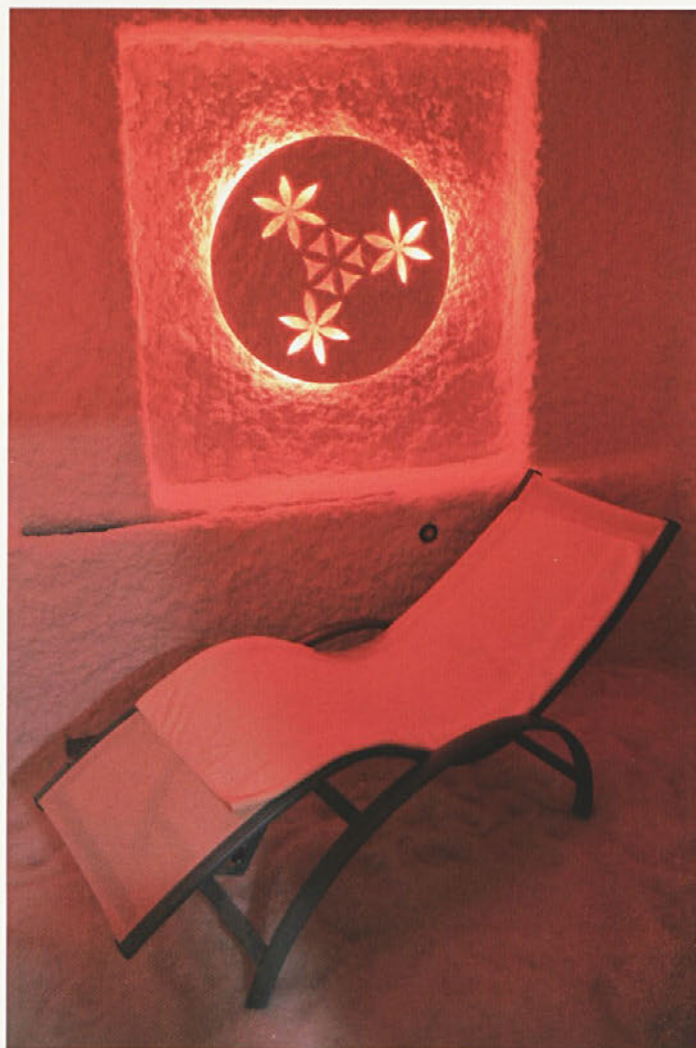
Za svoje zdravje smo v prvi vrsti odgovorni sami in tudi največ lahko naredimo sami. Če na delovnem mestu opažamo tveganja, ki bi lahko vplivala na naše zdravje, o tem obvestimo svojega nadrejenega in službo varstva pri delu. Vsi se moramo truditi, da so pogoji dela v podjetju čim boljši.

Grafični prikaz vpliva delovanja aktivnega programa promocije zdravja

Tudi v zasebnem življenju je pomembno zavedanje, da se pri tveganih opravilih pravilno zaščitimo (žaganje in sekanje drv, ...), da se pred športnimi aktivnostmi pravilno ogrejemo, da ne bo po nepotrebnem prihajalo do poškodb, da bremena dvigujemo v pravilnem položaju itd.

Vir: <http://www.cilizadelo.si/cili-za-delodajalce-obrazec.html>

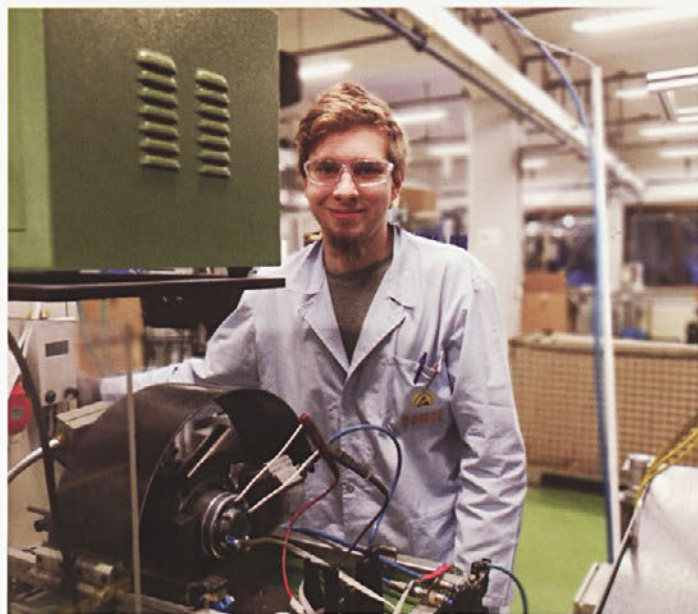

Danica Jelenc

V zadnjem obdobju – od novembra pa do sredine januarja, se nam je pridružilo 31 novih sodelavcev. Vsi so bili povabljeni h kratki predstavitvi, slaba polovica jih je bila pripravljena sodelovati. Vsem sodelujočim se še enkrat zahvaljujem in jim želim, da se med nami počutijo čim bolje.

SEBASTIAN VIDRGAR

Sem Sebastian Vidrgar in prihajam iz Godešiča pri Škofji Loki. Star sem triindvajset let, ob delu pa končujem Srednjo šolo za informatiko.

Delovne izkušnje sem nabiral predvsem z delom preko študentskega servisa. Za določen čas pa sem bil zaposlen v računovodstvu, kjer sem opravljal delo knjigovodje in fakturista. Kot študent sem delal tudi v skladišču, urejal okolico, nekaj malega pa tudi v mizarstvu. Nazadnje sem delal v skladišču, kjer sem delo opravljal le popoldne. Zato sem se odločil, da bom začel spremljati razpise za nova delovna mesta. Prav kmalu sem v Loškem utripu zasledil razpis za prosta delovna mesta v Domelu. Odločil sem se, da napišem prošnjo, saj sem za podjetje Domel slišal že od mojih prijateljev in sovaščanov. Za delo v Domelovi proizvodnji sem se odločil tudi zato, ker imam rad ročno delo in upam, da se bom lahko dodatno izobraževal in v prihodnosti tudi napredoval.

Delam na delovnem mestu proizvodni delavec v oddelku montaže in tehnologija. Moje delo trenutno zajema delo na tekočem traku – sestava turbine in njeno balansiranje, magnetenje rotorja, prešanje ležajev v pokrove puhala, lepljenje magnetnih segmentov na rotor ... itd.

Novi sodelavci so me zelo lepo sprejeli in se dobro razumemo. Pri mojem spoznavanju delovnega procesa mi vedno priskočijo na pomoč. Zato se z veseljem lotim vsakega novega dela. Če vidim, da nekdo rabi pomoč, tudi jaz rad pomagam drugim. Sem človek, ki se zna dobro vključiti v delovno sredino. Rad imam tudi timsko delo, saj zaposlene med seboj še bolj poveže.

V prostem času najraje popravim kakšen računalnik, kolesarim, rolam in pogledam kakšno serijo preko računalnika. Rad igram tudi računalniške igrice in poslušam metal glasbo.

UROŠ KRISTANC

Sem Uroš Kristanc in prihajam iz okolice Kranja. Po izobrazbi sem strojni tehnik in finomehanik, urar. Po končanem šolanju sem se najprej zaposlil v podjetju Jerovšek Computers, v tehnični podpori za Hewlett-Packard. Nadaljeval sem v foto studiu GM, kjer sem predvsem delal na prestrukturiranju analogne fotografske tehnike v digitalno. Nazadnje sem bil zaposlen v Gorenjskem tisku kot urejevalec, vodja linije.

Zaradi dolgoletne želje po delu v svoji stroki sem prišel v Domel. Podjetje mi nudi perspektivno in zanimivo delo skupinovodje na novem programu za avtomobilsko industrijo, ki je v razvojni fazi in mi predstavlja ustrezen izziv. Navdušen sem nad pozitivnim sprejemom v kolektiv, kakršnega na svoji poklicni poti še nisem doživel, kar že samo po sebi pove veliko o Domelu.

Prosti čas izkoristim za gorsko kolesarjenje ali gorski »peš hod«, ukvarjam se s fotografijo, rad preberem dobro knjigo in se udeležim kakšnega koncerta doma ali v tujini. Nadvse pa uživam, kadar imam priložnost za potepanje in raziskovanje po tujih deželah. Nenazadnje se z veseljem zapeljem tudi do Prtovča in vsaj enega od svojih psov vlečem na vrh Ratitovca. Oziroma pes vleče mene.

IZTOK COLJA

Sem Iztok Colja. Zaposlen sem v oddelku informatike. Ukvarjam se s SAP-proizvodnjo in kontrolo kakovosti.

Po izobrazbi sem univerzitetni diplomirani inženir strojništva. Imam različne delovne izkušnje v proizvodnih podjetjih in v informatiki. Preteklih dvanajst let sem bil zaposlen v podjetju Actual kot SAP-svetovalec za proizvodnjo. Dobro se znajdem tudi v drugih modulih: kontroli kakovosti, materialnem poslovanju in prodaji. Sodeloval sem pri

implementaciji in vzdrževanju SAP-a v različnih podjetjih.

O Domelu sem slišal mnogo pozitivnih stvari, tako o poslovni uspešnosti, napredni tehnologiji, dobri organizaciji in - kar se mi zdi zelo pomembno, o dobrih odnosih med zaposlenimi. Vse to je vplivalo na mojo odločitev za zaposlitev v Domelu. Sodelavci so me lepo sprejeli, so zelo prijazni in vedno pripravljeni pomagati. Všeč mi je pozitivno vzdušje in pripravljenost na timsko delo.

Prosti čas najraje izkoristim za rekreacijo. Rad hodim v hribe in ukvarjam se s športnim plezanjem.

MIHA BENEDIK

Sem Miha Benedik, prihajam iz Knap v Selški dolini, od začetka študija pa živim v Ljubljani. Oktobra sem zaključil 2. stopnjo elektrotehnike, takoj zatem sem se pa zaposlil v Domelu - na oddelku razvoj elektronike v Škofji Loki. Bil sem Domelov štipendist, tako da sem podjetje že delno spoznal v času opravljanja poletnih praks. Zaposlen sem na projektu eBike kot programer. Trenutno delam na podpornih programih za elektroniko, kasneje pa se bom poglobil v kodo, ki je na procesorjih pogonov.

V novem kolektivu se počutim super, delo pa je zanimivo in vključuje vsa področja, ki me zanimajo - programiranje, elektronika in vodenje električnih motorjev.

V prostem času se predvsem rad ukvarjam s športom, v zadnjih mesecih se navdušujem nad plezanjem.

marec 2019

PETER KOVAČ

Sem Peter Kovač, doma iz Zminca. Obiskoval sem Fakulteto za strojništvo v Ljubljani. Do zaključka študija mi manjka še diploma. Pred službo v Domelu sem sedem let delal preko študentskega servisa v lesni industriji LIHA d.o.o.

V Domelu sem se zaposlil, ker sem videl, da iščejo nove delavce, od ljudi pa sem slišal, da so tukaj načeloma zadovoljni. Delam na delovnem mestu tehnologa. Trenutno spoznavam proizvodne linije v Retečah.

V prostem času igram kitaro pri Ansamblu dveh dolin.

SANDI KAVČIČ

Sem Sandi Kavčič in prihajam iz Železnikov. Diplomiral sem na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo, takoj zatem sem se zaposlil v Domelu. V Domelu sem v različnih oddelkih delal že kot študent in že takrat mi je bilo delo všeč. Sedaj pa se srečujem tudi z novimi izzivi.

Delam kot kemijski tehnolog v razvoju za APEC. Trenutno sem pripravnik in sodelujem pri projektu MP150. Novi sodelavci so me medse toplo sprejeli in so vedno pripravljeni deliti izkušnje.

V prostem času se ukvarjam z branjem, glasbo in rekreacijo v naravi.

SIMON PANDILOSKI

Moje ime je Simon Pandiloski in prihajam iz Mavčič. Po izobrazbi sem inženir strojništva.

V Domelu sem zaposlen kot inženir kakovosti, v oddelku za razvoj kakovosti na Trati. Pred tem sem delal v Iskra Mehanizmi v Kamniku, kjer je bilo moje delo sorodno sedanjemu. Še pred tem sem delal kot procesni kontrolor v podjetjih Polycom in Difa ter kot merilec v podjetju LTH Castings. Verjamem, da bom do sedaj pridobljene izkušnje lahko »unovčil« na novem delovnem mestu.

Sodelavci so me lepo sprejeli in so vsi pripravljeni pomagati, zato se jim na tem mestu zahvaljujem. Vzdušje v pisarni je zelo spodbudno, zato verjamem, da se bom v Domelu dobro počutil.

V prostem času se veliko ukvarjam s psičko Nessy, hodim v hribe, tečem po bližnjem Sorškem polju, s partnerko pa redno obiskujeva jogo in plesni tečaj.

MARSHA RISMAN KALAN – delovno mesto zabrizganje termopolastov

MIHA RIHTARŠIČ

Sem Miha Rihtaršič, prihajam iz Ševelj. Po končani srednji šoli sem se izšolal za tehnika mehatronike, sedaj pa obiskujem višjo strojno šolo v Škofji Loki, program ing. strojništva.

V Domelu sem se zaposlil, ker je blizu doma in sem od mnogih slišal, da se tu da tudi dobro napredovati.

Moje delovno mesto je na montažni liniji sestavljanja motorjev. Sodelavci so me sprejeli odlično in mi predali že veliko znanja.

V prostem času se rad družim s prijatelji, ukvarjam se s športom, najraje s košarko in z nogometom ... Pozimi se pa zelo rad z bordom spuščam po belih strminah.

LUKA ŠOLAR

Sem Luka Šolar, prihajam iz Kališ. Po izobrazbi sem gimnazijski maturant, trenutno zaključujem šolanje na Višji strokovni šoli za strojništvo v Škofji Loki. V Domelu sem se zaposlil, ker me zanimajo stvari, s katerimi se podjetje ukvarja.

Moje delovno mesto je v mehanskem vzdrževanju. Med sodelavci sem bil sprejet dobro, saj sem že ob praktičnem izobraževanju spoznal tim, s katerim sedaj sodelujem. V prostem času se ukvarjam z vzdrževanjem razne mehanizacije, prav tako pa se rad družim s prijatelji.

DAVORIN SLABE

Moje ime je Davorin Slabe in prihajam iz Ljubljane. Po izobrazbi sem inženir strojništva. Do sedaj sem delovne izkušnje nabiral tako na orodjarskem kot na gradbenem področju.

Za delo v Domel-u sem se odločil zaradi priporočil znancev in pozitivnih informacij iz medijev. Pogoji za razpisano delovno mesto za vodjo projektov so vključevali moje dosedanje izkušnje in želje, saj mi je všeč raznoliko in dinamično delo. Veseli me pa tudi, da bom lahko konstantno nadgrajeval svoje znanje. Sodelavci so me lepo sprejeli in mi pomagajo pri usvajanju načina dela.

V prostem času rad berem, sem filmafih, posebno mesto v mojem življenju pa imajo tudi potovanja in koncerti.

SABINA LOTRIČ

Sem Sabina Lotrič, prihajam iz Dražgoš, po izobrazbi sem organizatorica poslovanja v velneški dejavnosti. Zaposlitev v Domelu je moja prva redna zaposlitev, do sedaj sem kot študentka opravljala več različnih del, večinoma v strežbi ali kuhinji. Prakso sem opravljala kot maserka in receptorica v Wellness centru Astoria na Bledu. Slabi dve leti sem kot študentka delala v proizvodnji Alpmetal v Selcih, nekaj časa pa tudi v klicnem centru v Ljubljani.

V Domelu sem se zaposlila, ker sta tu zaposlena tudi oče in brat in sem od njiju o podjetju slišala le dobre stvari. Delam na oddelku APEC. Vsi

sodelavci, s katerimi sem do sedaj delala, so bili zelo prijazni. Odlično so mi razložili, kaj in kako moram delati. Vsi so me zelo dobro sprejeli.

Svoj prosti čas najraje namenim hčerki Eli, če pa mi ostane še kaj časa, se pa rada družim s prijatelji in se ukvarjam z različnimi rekreativnimi športi.

VANE RISTESKI

Sem Vane Risteski, rodim se v Ohridu v Makedoniji. Živim v Kranju. Po izobrazbi sem strojni tehnik - tehnolog. Med dosedanjim delom sem pridobil veliko izkušenj v proizvodnji kot CNC-operater, CNC-programer, kontrolor, orodjar itd. Zaradi želje po novih izzivih in novih izkušnjah sem se zaposlil v Domelu, za katerega velja, da je uspešno slovensko podjetje. Pred tem sem bil pet let zaposlen v podjetju Eta Cerkno, zadnja tri leta pa sem delal kot CNC-operater v Iskri ISD v Kranju.

V Domelu trenutno delam na avtomatskih stiskalnicah na Trati.

Poleg dela v proizvodnji sem v Ohridu v Makedoniji delal kot varnostnik na raznih koncertih, varoval sem tudi razne znane pevke in politike, saj sem inštruktor nekaterih borilnih veščin: taekwondo, kickbox, box in tehnik za samoobrambo. Bil sem tudi organizator tekmovanj borilnih veščin.

V prostem času rad potujem po Evropi, treniram in se družim s prijatelji.

IGOR POLJANC – delovno mesto PEKO Trata

ŠRILANKA

OTOK NEŠTETIH DOŽIVETIJ

Nina Drol

Letošnje praznične dni sta Romana in Simon Lotrič preživela malo drugače. Novo leto sta dobre štiri ure pred nami praznovala na tropski Šrilanki, otoku, ki se nahaja le streljaj južno od Indije. Ta majhen a izjemno pester otok je navdušil tudi Bojana Gabra, ki ga je obiskal v novembru.

Romana, kako sta se odločila za obisk Šrilanke?

Najina prva želja je bila Bali. Vendar, ko sva se pozanimala bolj podrobno, sva ugotovila, da je Bali precej skomercializiran, zato sva iskala drugo možnost. Oba naju je pritegnila Šrilanka, a sva se še vedno odločala med toplim in hladnim, privlačila naju je namreč tudi Islandija. Zmagali so topli kraji.

Zgodovina tega otoka je precej pestra in razgibana.

Tako je. Šrilanka se zaradi svoje oblike imenuje tudi Budova solzna kapljica. Nahaja se v Indijskem oceanu, nedaleč od Indijske podceline. V hindujski Ramajani je otok prvič omenjen kot Lanka, dežela črnih opic in Ravanne. Rimljani so jo poznali kot Taprobane, bajno deželo dragega kamenja in neprecenljivega bogastva. Arabski trgovci so ji rekli Serendib – kraljestvo dragega kamenja, cimeta in slonovine. Portugalci pa so jo poimenovali Ceilao, iz česar so Holandci izpeljali ime Ceylan. Angleži so otok razvili v deželo čaja in mu nadeli končno ime – Ceylon. Od leta 1948 je to neodvisna država, katere ime se vrača h koreninam – Šrilanka, blagoslovljena Lanka. Zaradi svoje lege je otok predstavljal strateško pomorsko središče med južno in vzhodno Azijo, od antike pa do sodobnega časa. Jug in območja okoli Anuradhapure so centri starodavnega budizma, medtem ko so na severu in vzhodu

Kraljeva palača v Polonnaruwi, ki je uvrščena tudi na Unescov seznam svetovne dediščine

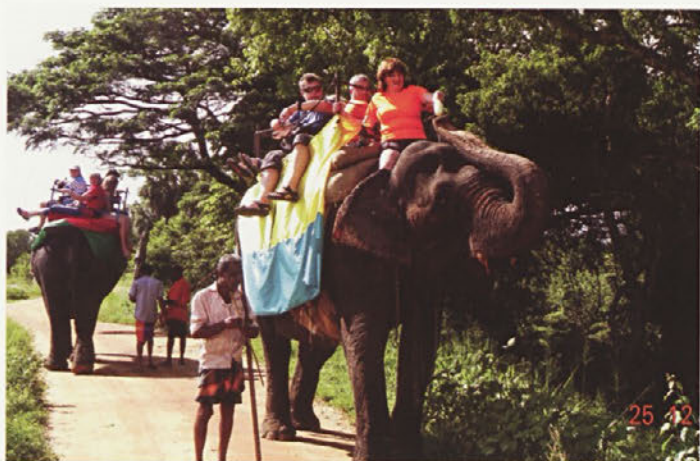
hindujski tempeljski kompleksi. Danes je država multiverska in multietnična. Poleg budizma in hinduizma sta priznani religiji še krščanstvo in islam. Večinski delež prebivalstva predstavljajo Sinhalci, Tamilci so največja manjšina. Druge etnične manjšine so Mavri, Malajci, Burgerji in šrilanški domorodci, imenovani Veda. Uradni jezik je sinhalščina, od leta 1987 tamilščina in angleščina v vladnih in izobraženih krogih. Zgodovina te praktično spremlja na vsakem koraku.

Kako se je pričelo potovanje iz zime v trope?

Iz Ljubljane smo se odpeljali do letališča v Zagrebu, od tam pa preko Dohe leteli do Kolomba, glavnega mesta Šrilanke. Precej prezeble nas je na letališču pozdravila toplota in tudi vlaga. Podnebje je namreč tropsko monsunsko, z dvema deževnima dobama. Temperature so dokaj enakomerne preko celega leta. Na obali je tako prijaznih 27 stopinj Celzija, v nekaterih krajih pod višavjem se temperature spustijo do 16 stopinj Celzija. Najvišje so od marca do junija, vendar nikoli preko 35 stopinj Celzija. Morje ima prijetnih 27 stopinj. Dodobra odtajani smo se vkrcali na avtobus ter se odpeljali v Anuradhapuro, največastnejše mesto antičnega sveta. Otok od nekdaj velja za srčiko budizma in najbolj pravoverno budistično državo. Kraljestvo Anuradhapure je bilo eno prvih, ki je sprejelo Budin nauk. Tu se je tudi prvič zapisala Tripitaka – budistično sveto pismo. V mestu smo si ogledali Sri Maha Bodhi (bodi drevo), ki je zraslo iz sadike bodi drevesa iz Bodhgaye v Indiji, pod katerim je Buda doživel razsvetljenje. Drevo je najstarejše zabeleženo drevo na svetu, neprekinjeno so ga varovali 2000 let. Veliko vernikov prihaja, da bi darovali darove, še posebej v obdobju poye

Panoramski pogled na jezero

Neprestano je bil lačen

(čas prve lune). Ni čudno, da je celotna država polna budističnih templjev. Ogleдали smo si tempelj Dambulla ali Zlati tempelj, vklesan v živo skalo, ki je nastal v 3. stoletju pr. n. št., v njem pa leži podoba Bude. Vrh templja krasi bela stupa (sestavljena iz treh delov – podstavka, kupole in krova), od koder je lep razgled na kraljeve vrtove. V petih jamah, izklesanih pod previsno steno, lahko vidimo kar 150 različnih Budinih podob. Na vseh budističnih svetih mestih morajo moški imeti hlače čez kolena in pokrita ramena, enako velja za ženske. Pred kipom Bude se nikakor ne smete fotografirati tako, da mu kažete hrbet. Po templju ali okoli stupe lahko stopate le bosi. Brez skrbi, vaši čevlji, v našem primeru »japonke«, so na varnem: za to obstajajo varuhi. Kot v naših gledališčih dobiš listek, ki ga po obisku izročiš varuhu, ki ti vrne čevlje. Začuda ta sistem kljub poplavi obutve deluje in nikoli nista ostala bosa. Ogleдали smo si tudi največjo skledo na svetu, to je bila jedilnica za menihe, nekakšno dolgo korito, v katero so nasuli riž. Zanimivi so tudi Lunini ali mesečevi kamni, ki sicer izvirajo iz Indije. Postavljeni so ob vhode templjev z namenom, da bi se obiskovalec ob vstopu v sveti prostor osredotočil. Koncentrični krogi predstavljajo duhovno pot od samsare – večnega kroga smrti in rojstva do nirvane – razsvetljenja. Povzpeli smo se tudi na hrib Mihintale, ki velja za zibelko otoškega budizma. Srečali smo ogromno romarjev v belih oblačilih in dolgem molitvenem traku, ki ga po koncu romanja zavijejo okoli dagobe. Do vrha vodijo stopnice, sam razgled pa je eden lepših na otoku. Prevzel naju je tudi izlet v lepo ohranjeno mesto Polonnaruwa, iz katerega so vladali kralji. Ta srednjeveška prestolnica Šrilanke je zavarovana s 6 km dolgim obrambnim zidom. Kralj Parakrambahu je zgradil največji umetni jez tistega časa, imenovan Parakrambahujevo morje. Presenetljivo je, da je mesto imelo parlament, bolnice, budistično sodišče, stupe, samostane. Obiskali smo tudi lokalni muzej in spoznali tradicionalno obrt obdelave tropskega lesa.

Precej zgoščeno spoznavanje lokalne zgodovine in tradicije ...

Res je, zapuščina preteklih prebivalcev otoka je ogromna. Kar ustrežalo nam je, ko smo se po petih dneh z zahodne obale podali v osrednje

Jamski templji v Dambulli

višavje in južni del otoka. Osrednje višavje je zeleno, bujno in rodovito z obilico dežja prek celega leta, vendar tudi malce hladnejše. To je območje čajnih plantaž. Na poti v atraktivno središče osrednjega višavja, drugo največje mesto Kandy, smo se ustavili še v začimbem vrtu, kjer smo spoznali eksotične začimbe in dišave (cimet, muškadni orešček, poper, vanilijo, klinčke, citronelo, kakav, kavo, ...) ter njihovo uporabo v arjuvedski medicini. Spoznali smo kremo, ki zgladi vse gube, pa naravno kremo za depilacijo, kremo proti luskavici, olje za spanje, ... Prepustili smo se tudi spretnim rokam maserk (za ženske) in maserjev (za moške) in kot prerorjeni pot nadaljevali v prestolnico, ki obkrožena z visokimi hribi leži ob umetnem jezeru na nadmorski višini 500 m. Okoli 300 let je bil Kandy prestolnica singhalskega kraljestva, dokler ni leta 1815 padla v roke Angležem. V mestu je zanimiva tržnica, kjer prodajajo vse: od mesa, ki prosto vsi na kavljih, do sadja, oblačil in predmetov, ki so razpoznavni znak te otoške dežele. V mestu je precej hrupa in vrveža, ki pa z mrakom hitro izgine. Zmrači se okoli 18. ure, dan se hitro prevesi v noč, ki traja 12 ur. Zvečer nas je navdušila folklorna predstava njihovih tipičnih plesov, ki jih spremljajo prekrasna tradicionalna oblačila, elegantni gibi

Pogled na višinsko železnico

in plesni bobni, ki donijo po celi dvorani. Med določenimi točkami prepoznavamo iz lesa ročno izrezljane in pobarvane tradicionalne maske, ki so jih nekoč pogosto uporabljali pri verskih obredih, saj naj bi z njimi ščitili in zdravili ljudi. Ločimo štiri vrste mask: za zdravje, energijo, zaščito in srečno življenje. Plesom je sledila hoja po žerjavici. Na najino srečo smo bili turisti samo opazovalci. (Smeh.) Obiskali smo še palačo ter tempelj, v katerem je shranjen »Budin zob«, najbolj dragocena budistična relikvija. Vse polno je bilo vernikov, ki verjamejo, da morajo vsaj enkrat v življenju opraviti romanje do templja. Čaščenje pred templjem naj bi izjemno izboljševalo karmično stanje posameznika. Gneča je bila nepopisna, drenjanje v vrsti pa daje prej občutek kaosa kot

Folklorna predstava kandijskih plesalcev in čarodejev

blaženosti, ki bi morala vladati na takšnem svetem kraju. Po tej izkušnji sta nam vrnitev v hotel in nočni počitek resnično dobro dela. Naslednji dan smo se odpravili v Kraljevi botanični vrt na obrobju mesta. Vrtovi se razprostirajo na slabih 60 hektarjih in vsebujejo preko 4.000 različnih drevesnih in rastlinskih vrst. Na leto ga obišče več kot 2 milijona ljudi. Zanimivo je drevo »topovskih krogel« in »klobasasto drevo«, čudovit je pogled na drevored kraljevskih palm ... V vrtu se nahaja tudi nasad državnikov, kjer je vsak državnik na obisku posadil svoje drevo. Vodič nam je obljubil nagrado, če najdemo tistega, ki ga je na obisku Šrilanke posadil Tito. Seveda smo vsi iskali drevo s širokim in mogočnim deblom, a ga nismo našli. Vodič nas je popeljal do majhnega, tankega drevesca. To je bilo Titovo drevo. Nič čudnega, da smo ga spregledali. Obiskali smo še muzej dragih kamnov, kjer smo izvedeli vse o slavnih šrilanških safirjih in rubinih. Ogledali smo si postopek, kako iz surovega kamna z obdelavo in brušenjem izdelajo in oblikujejo dragocene izdelke. Ob koncu je treba izstopiti skozi trgovino, ki se kar blešči od najrazličnejših dragotin, cene pa so seveda temu bleščanju primerno visoke. Pot nas je vodila do izdelovalnice batika. Tako se imenuje tehnika barvanja, odpornega na vosek, ki se uporablja za celotno obleko ali obleko, izdelano v tej tehniki.

Šrilanka slovi po čaju. Kakšen je občutek, ko stojiš sredi teh ogromnih nasadov?

Notranjost Šrilanke nudi odlične pogoje za gojenje čaja. Ob prihodu so Angleži najprej hoteli gojiti kavo, vendar se je poizkus ponesrečil. Začeli so saditi čaj in zadeli v polno. Notranjost otoka ima namreč vse tri lastnosti, ki so nujno potrebne za gojenje te rastline: toplo podnebje, pravo nadmorsko višino in strma pobočja. Na Šrilanki čaj dandanes predstavlja najpomembnejši izvozni artikel, saj so tretji največji proizvajalec čaja na svetu. Letno ga pridelajo 300.000 ton. Čaj raste kot grm in se lahko razraste tudi do deset metrov v višino, če se ga ne

Ribice, ki nam oglodajo žulje na nogah

Vzpon na Adamov vrh na katerega je potrebno premagati 5.831 stopnic

obrezuje. Zato ga redno obrezujejo na višino enega metra. Obiralke so tamilke, imenujejo jih Tea Pluckers. To je najslabše plačano delo na Šrilanki, 3,5 evra na dan, in meji na suženjstvo. Na Šrilanki raste 2 vrsti čaja. Iz ene vrste pridelajo zeleni in črni čaj. Obira se samo svetlo zelene vršičke z največ 2-3 listi. Obrano listje najprej delno osušijo, potem fermentirajo in na koncu prečistijo ter dokončno osušijo. Celoten proces traja 24 ur. Za črni čaj je potrebna dodatna 2-urna fermentacija. Pridela se 5 vrst črnega in zgolj ena vrsta zelenega čaja. Z mlekom se pijejo le tri vrste črnega čaja. Iz druge rastline pa se prideluje zelo kvaliteten beli čaj. Pobirajo samo vršičke, velike 3 cm in debele pol centimetra. Iz 20 kg obranih listov dobijo samo 1 kg čaja. Izvedeli smo, da je v naših »filter vrečkah« v bistvu samo »prah«, ki pade na tla pri predelavi. Pogled na razsežne nasade čaja je mogočen, kaj zlahka te zanese v preteklost, saj se čaj obira ročno in nasploh dobiš občutek nekakšne brezčasnosti. Zanimiv je bil tudi obisk najvišje ležečega mesta na otoku (1889 m) Nuwara Eliya, ki je veljalo za kolonialno britansko višinsko postajo. S svojo tipično gradnjo hiš, rožnimi vrtovi, igrišči za golf, parki in nasadi sveže »evropske« zelenjave (krompir, zelje, paradižnik, paprika, zelena solata, ...) spominja na kraj na angleškem podeželju, zato so ga poimenovali »Mala Anglija«.

Menda ste tudi »planinarili«?

Tako je. V enem najlepših kotičkov Šrilanke, Elli, smo se vzpeli na Mali Adamov vrh, občudovali smo slap in se sprehajali po čajnih plantažah. Z vlakom smo se peljali po višinski Šrilanki, ki te zares prevzame. Počasna vožnja mimo plantaž, panoramski prizori, ljudje, jedača in pijača, ki so jo ponujali med vožnjo, ... vse prehitro smo bili na cilju, kjer smo se vkrkali v avtobus in se odpeljali do vzhodja Adamovega vrha (2243),

Pogled na prelepe nasade čaja, kjer pridelujejo vrhunske čaje.

Ribiči na kolih so ikona dežele

stožčaste gore, ki kraljuje nad osrednjo Šrilanko. Tam smo se namestili v preprostem penzionu in se nato veselo zagnali do vrha, kamor vodi »samo« 5831 stopnic različnih velikosti in višin, ki so razpotegnjene na preko sedem kilometrov. Na cilj, do templja, ki se nahaja na vrhu, sva prispela po dobrih dveh urah vzpenjanja. Sam vrh si lastijo budisti, kristjani in hindujci, vsem veram so skupni nenavadni odtisi stopal. Kristjani menijo, da pripadajo Adamu, ko je prvič stopil iz raja na zemljo, hindujci trdijo, da so odtisi last boga Šive, budisti pa da so Budini. Romarji so oblečeni v bela oblačila, ki simbolizirajo čistost. Iz gore je bilo potrebno še sestopiti. Kako so naju v naslednjih dneh bolela meča, pa raje ne bi razlagala. (Smeh.) V penzionu smo silvestrovali, lokalni glasbeniki so zaigrali eno svojo, nakar smo mi zapeli eno našo, pa spet oni in mi, ... prav v veselem vzdušju smo dočakali prihod novega leta, izpustili nekaj raket in se odpravili k počitku.

Ravanin slap ob cesti na poti v Nuwaro Eliyo

Pridelava kavčuka

Sprehajala sta se ob reki, kjer so snemali znameniti film Most na reki Kwai.

Res zanimivo doživetje. Po džungelski reki smo se podali tudi z rafti in se na koncu v njej okopali. Počasi smo se bližali južnemu delu otoka. Ogledali smo si pridobivanje kavčuka, s čolni smo se med gozdovi mangrov odpeljali po laguni reke Madu, obiskali cimetov otok in se prepustili v oskrbo malim ribicam, ki so nam očistile stopala vseh nečistoč in trde kože. Ni potrebno omenjati, koliko krikov sopotnikov in predvsem sopotnic je bilo slišati na začetku, saj se moraš navaditi, da te nekdo grize za prste. Ampak naprej smo zares odšli z »mehkejšimi« koraki. Na jugu otoka je pomembno staro obalno mesto Galle, ki spada pod Unescov seznam svetovne kulturne dediščine. Je namreč eden od najbolje ohranjenih primerkov kolonialnega načina življenja v Aziji. Slovijo po največji holandski trdnjavi v Indijskem oceanu. Obiskali smo tudi zavetišče za želve, ki so zaradi lovljenja vedno bolj ogrožene. Ribiči jih lovijo zaradi mesa, njihova jajca pa so sestavni del prehrane domačinov. Ribičem plačujejo, če jim prinesejo ranjene želve ali jajca, ki jih najdejo na obali. Tu živi kar šest od osem največjih vrst želv na svetu. Naslednjih nekaj dni pred odhodom nazaj v mrzlo zimo smo preživel na obali, se greli na soncu, raziskovali podvodni svet, obiskali ribiče na kolih, plavalji in nasploh uživali počitnice na počitnicah.

Kaj se vama je na potovanju najbolj vtisnilo v spomin?

Težko je reči, ker je dežela tako raznovrstna, videli smo toliko zanimivih stvari in doživeli marsikaj nenavadnega. Zanimivo je bilo videti, kako predelajo palmo, ne zavržejo namreč niti enega samega njenega dela. Iz nje pridelujejo sladilo, iz stebela les, liste uporabijo kot pladnje za hrano, kokosov oreh vsebuje tekočino, meso predelajo v kokosovo moko, vlakna iz oreha pa spletejo v resnično močno vrv. Predvsem pa so name naredili vtis ljudje, še posebno otroci, ki te pogledajo z velikimi, iskrenimi očmi. Seveda ne bom pozabila, da sem jahala slona. V košaro na slonovem hrbtu posadijo štiri ljudi, eden pa lahko zajaha slonov vrat. Pustila sem se prepričati. Že sama akrobacija, kako priti do tja, je vredna ogleda, sediš namreč kar visoko. Dobiš tudi vrečko s sadjem, saj se slon z rilcem neprestano steguje nazaj, da ga hraniš. Ima pa grobo kožo, v kratkih hlačah te njegove ščetine pošteno opikajo. (Smeh.) Nepozabno pa je seveda samo vzdušje v deželi, ki je kljub številnim prebivalcem in turistom kljub vsemu varna. Nikoli nisva imela občutka, da bi se morala česa bati, ne zase in ne za lastnino. Enkrat sva celo pozabila nahrbtnik v nekem gostišču, kjer sva kosila. Ko sva nakupovala na tržnici, sem rekla Simonu, naj se obrne, da v nahrbtnik spravim nakupljene stvari. Takrat sva opazila, da nahrbtnika ni. V mislih sva se od njega že poslovila. Vseeno sva šla nazaj v gostišče, kjer sva sklepala, da sva ga pustila. Takoj so naju spoznali in nama nemalo začudenima prinesli nahrbtnik. Dežela in predvsem prijazni, sproščeni ljudje, ki so popotovanje naredili še bolj prijetno, nama bodo resnično ostali kar v najlepšem spominu.

Zlati tempelj v Dambulli

Bojan, vi ste Šrilanko obiskali mesec prej kot Romana in Simon.

Tako je. Hodili smo po običajnih turističnih poteh, za vodiča pa smo imeli domačina, ki živi v Kranju. Nekaj razlik je bilo, sicer pa je bilo potovanje precej podobno. Nam je uspelo, da smo si ogledali Sigirijo ali levjo skalo, ki je ime dobila po glavnem vhodu v palačo (levjih šapah). To je sicer vulkanski osamelec sredi rodovitne ravnine. Skala je bila obljudena že v prazgodovinskih časih, pozneje pa so v jamah pod njo živeli menihi. Včasih je skala veljala za povsem neosvojljivo in še danes je mogoče opaziti stopnice izklesane v živo skalo. Namesto palače so nas na vrhu pričakali samo ostanki, med katerimi je najbolje ohranjen bazen za shranjevanje deževnice. Je pa potrebno poudariti, da je ta turistična točka tako obiskana, da smo bili tam še pred sončnim vzhodom in se postavili v vrsto. Ko nanjo začnejo spuščati obiskovalce, je namreč vrsta že taka, kot je na kakšni atrakciji v katerem izmed velikih zabavišč in lahko čakaš ure dolgo, da prideš na vrsto. Obiskali smo tudi slonjo sirotišnico, ki je bila ustanovljena, da bi zaščitili zapuščene in osirotele slone. Na slone pazijo Mahouts – čuvaji, ki skrbijo za njihovo redno prehrano in za varnost obiskovalcev. Na območju, kjer se lahko prosto sprehajajo, živi okoli 60 slonov, od mladičev do odraslih. Kot zanimivost otoka bi omenil še hrano, ki je vsa precej pekoča. Kljub podobnosti z indijsko kuhinjo ima otok svojevrstno dediščino in tradicijo, ki je rezultat pestre mešanice receptov in začimb, ki so jo skozi zgodovino sooblikovale indijska, arabska, malajska, portugalska, nizozemska in angleška kuhinja. Klasični rice and curry, riž in omaka s karijem, ki je lahko zelenjavna, mesna ali ribja, se pojavlja na vsakem koraku. Počasi osvojiš način, kako s prsti zajameš riž in omako in jo dokaj spretno

Hranjenje skatov

Sigirija

neseš v usta. Ker sem čebelar, me je seveda zanimalo tudi, kako je s čebelarstvom na Šrilanki. Tega ne poznajo, imajo samo divje čebele, katerih roje kdaj vidiš vse razvejane, kot kake plahte, viseti z dreves, na katerih naredijo satje.

Omenili ste prigodo s prodajalcem rož.

Zgodilo se je, ko smo se z avtobusom pričeli vzpenjati na nek hrib. Na prvi serpentinu smo na ovinku opazili dečka, ki je prodajal šopke rož. Pripeljali smo se do ovinka na drugi serpentinu in spet isti deček prodaja rože. »Mogoče ima brata dvojčka,« smo si rekli, »kako bi sicer tako hitro peš prišel semkaj.« Tretja serpentina, spet isti deček z rožami, četrta, enako. Fant se nam je seveda zasmilil. Hoteli smo, da se ustavimo in kupimo ženam ali partnerkam rožico, pa se vodiču ni kar nič slišalo. Na vrhu smo se ustavili, vodič je s pomočnikom izginil iz avtobusa in vrnila sta se s šopki rož. Vsaka je dobila ne samo eno rožo, ampak celo naročje rož, tako da so imele potem problem kam z njimi. Nad vsem tem smo bili precej prevzeti, predvsem nežnejši spol. Na koncu smo se spraševali ali je bil to mogoče del predstave, ki nam jo nudijo kot turistom.

Poleg Šrilanke ste obiskali tudi Maldive.

Želel sem videti ta čudoviti tropski raj. Naj na kratko samo omenim, da Maldive sestavlja skupina okrog 2.000 majhnih in nizkih atolov v Indijskem oceanu, jugo-jugozahodno od Šrilanke. Razprostirajo se v dolžini 840 km, v smeri poldnevnika, večji del v dveh vzporednih skupinah koralnih otokov, oddaljenih med seboj okrog 30 km. Naseljenih je samo 218 otokov s skupno površino 298 km². Iz Šrilanke smo odleteli v glavno mesto Male, od tam pa s čolnom na enega izmed otočkov, ki ni bil večji kot par nogometnih igrišč. Na njem je bilo nekaj kočic, recepcija in restavracija. Idila. Plavalni smo med malimi morskimi psi s črno plavutjo, meter in pol so merili. Kaj prida se niso menili za nas, bolj so jim bile povšeči ribe, s katerimi so jih hranili. Priznam pa, da imas slab občutek. Ob besedi morski pes si vsak predstavlja ogromne čeljusti. Dopust je seveda prehitro minil, kako tudi ne bi, ko se predajaš toplim sončnim žarkom v takem tropskem paradizu.

Rajski oddih na Maldivih

POSTAJAM

VEDNO BOLJ »JEZLJIVA«

Svet stoji na mladih! Življenjske izkušnje pa na starejših! Slednji pa v današnjih časih še marsikdaj vzdržujejo mlade, saj nekateri nimajo niti služb, da o možnostih, kako priti do lastnega stanovanja, niti ne govorim. Moja hči se je odselila, zasluži denar pa ji zadošča približno za preživetje. Potem si pa ustvari svoj prostor pod soncem, če si ga lahko! Včasih smo se pritoževali, da ni dobro, da je na zahodu bolje. A to ne drži! Službe so bile, stanovanja tudi, pa plače so bile redne. Delal nisi pod stresom, kar se danes dogaja vsakomur. Potem se pa čudijo, zakaj toliko depresivnih ljudi!

Marija Demšar

No, sedaj pa še nekaj o našem brezplačnem šolskem sistemu. Ko se je hči šolala, so mi rekli, da bom na koncu njene srednje šole imela doma mercedesa. Samo žal mi je, da nisem beležila vseh stroškov. Po moje jih je bilo več kot za mercedes. Ja, kje sem pa čas imela. Dopolodne služba, kosilo je bilo potrebno pripraviti, pa pospravljanje ... Predvsem pa mi je veliko pomenilo ukvarjanje z Evo. Ali je potem čudno, če sem se dvakrat »sesula«. A še vedno trdim, da ima vsaka slaba stvar tudi nekaj dobrega. Iz tovarne so me pospremili v zdravstveni dom. Saj se vedno najdejo tudi prijazni ljudje, ki to storijo, pa četudi le iz dolžnosti. Ko pa gledam nazaj, se mi pa zdi, da je bilo to posledica prijateljstva, predvsem pa povezanosti.

Kaj bi bilo, če bi se mi to zgodilo doma, ponoči? Kdo? Nihče!

Aja, pa o brezplačnem šolanju sem hotela pisati.

Pred časom sem gledala oddajo o šolanju na Finskem. Med drugim je govorila Slovenka, ki je tam že nekaj let poročena z domačinom. Ima sina in hčer. Sin je šolar že 2. oz. 3. leto, hči pa je šla v prvi razred. Sinu ni za to šolsko leto kupila NIČESAR, hčeri pa puščico in šolsko torbo. To je vse. Naša brezplačna osnovna šola je pa čisto drugačna. Oni se učijo preko igre, ko pozornost upade, je pa na vrsti nekaj drugega. Domačih nalog skoraj ni. Pri nas je pa to precej drugače. Sem gledala oddajo po televiziji, kjer priznavajo, da so slovenski otroci od 3. razreda naprej preobremenjeni. Tudi z nepomembnimi stvarmi. Pa učenje »na pamet«. Bog se usmili, naj jih naučijo razmišljati z lastno glavo! Logika je pomembna.

Potem pa še srednja šola v Ljubljani. O ti mater. Se opravičujem, saj to je že kletvica. Za celoletno vozno karto je bilo potrebno odšteti nekaj čez 1000 evrov. Kako že? Vzajemna! (Ali sedaj to še obstaja?) Velikokrat so me v Domelu potegnili iz najhujšega, za kar sem jim še danes hvaležna. Za sebe ne bi prosila nikoli. »Sama bom že preživela,« sem si vedno rekla, ko je bilo hudo. Mogoče ponos? Za njo sem se pa borila, pa tudi prosila za pomoč.

Potem pa še tri ekscurzije v Monako, na Nizozemsko in v Francijo. Najprej sem rekla ne. Moja hči pa: »Saj si bila tudi ti v Monaku.« »Ja, ampak s svojim denarjem, ki sem ga zaslužila s svojim delom,« sem ji odgovorila. Tiste ure z ekscurzij so se pa upoštevale k obveznim dodatnim dejavnostim. Zelo težko je bilo, ko je odhajala s prvim avtobusom zjutraj, vrnila se je pa proti večeru. Pa si naberi ure dodatnih dejavnosti doma, če si jih lahko! No, nekako se je vse skupaj izšlo. Z moje strani z veliko odrekovanja. Kar se mene tiče, pa sem srečna, da je šolo končala. Pa še s prav lepim uspehom! To je bilo zame vse. Za to sem se trudila več let. Z vsjo močjo.

Toliko o brezplačnem šolstvu, torej.

Pa še nekaj me jezi. Reklame! Film traja eno uro. Ha ha! Vmes so pa tri reklame, vsaka po nekaj pet minut. Tega ne maram, to je zame

psihično nasilje, saj te mučijo z nečim, česar ne preneseš.

Poznam fizično in psihično nasilje. Obojega sem bila deležna v obilni meri. A če me kdo vpraša, mu odgovorim, da bolj prenašam fizično nasilje. Predvsem pa ne maram ne takšnega ne drugačnega nasilja.

Za konec pa nekaj bolj pozitivnega.

Spet delam čestitke - takšne in drugačne. Doma imam kar nekaj orhidej. Vsak cvet, ki je na tem, da se poslovim, dam v herbarij. Ah, časopisni papir, vmes cvetov, potem pa obtežim. Ja, zadošča, če daš tja strojček, npr. za izdelavo rezancev. Ima svojo težo. Past je pa drugje. Vse je krhko kot metuljeva krila. Potrebno je kar veliko cvetov, potrpljenja in upanja, da ti uspe. Čas in volja sta na moji strani. Idej za ustvarjanje mi pa zaenkrat še ne primanjkuje. To je moje veselje, moj hobi.

V glavnem, svojega »mercedesa« imam - pa ga nimam - ko se odpelje v svojo priljubljeno Ljubljano. Imam pa hči, ki me prav rada kam pelje. Ni pa še doumela, da sem jaz najsrečnejša doma. Če le lahko, grem ven za nekaj časa. V okolico pač. Ko pa dvigalo ne deluje, kar je v zadnjem času kar pogosto, imam pač težave. Pa še drugi so imeli sitnosti z mano. Sedaj sem v takšnih okoliščinah nekako »prizemljena«, prikovana, prisiljena živeti v tem svojem razglednem stolpu. Na misel mi pride pravljica o Zlatolaski, ki je bila zaprta v stolpu. Sicer jaz nisem zlatolaska, sem pa vse bolj srebrnolaska. Boli me, če je gibanje omejeno. Pa kaj! Znajdi se. Pač odpreš vrata na hodnik in se sprehajaš po stanovanju, po hodniku, pa nazaj, pa spet hodnik ...

Jaz se ne predam ob vsaki oviri! Boriti se je pač treba naprej. Zmožnosti usihajo, z močno voljo, da ne rečem s trmo, se pa da doseči marsikaj!

JUBILEJNA

DEVETA PRAVLJIČNA DEŽELA GORAJTE 2018

Danica Kordež

Jubilejna deveta Pravljična dežela Gorajte, ki je nagrajena kot naj prostovoljni projekt občine Škofja Loka in je prejela tudi priznanje najlepše slovenske prireditve na nacionalni ravni, je 28. 12. 2018, po zadnji predstavi ob 17. uri, zaprla svoja vrata. Ker je devet pravljično število, smo se odločili, da jubilej praznujemo na deveto leto obstoja tega lepega projekta. Pristrčne predstave v svetu živih pravljič, ki 18 dni oživijo v gozdičku Gorajt, si je ogledalo približno 17.000 obiskovalcev. Prihajali so iz vse Slovenije, nekateri tudi iz sosednje Avstrije in Italije.

Vasica Škratov z atom in mamo Škratovo ter vsiljivcem črvom.

V devetih letih je bilo potrebno mnogo truda in odrekaj, da je ta čarobna pravljična vas doživela takšen razcvet. Dali smo krila fantaziji in vsa ta leta vodili naše najmlajše v njihov svet, kjer je vse mogoče. Avtor in izdelovalec pravljičnih hišic je Boštjan Sečnik, sama pa vodim celotno organizacijo, pišem scenarije in skrbim za nemoten potek prireditev. Veliko število prostovoljcev, sponzorjev, donatorjev je v vseh teh devetih letih dodalo svoj delež k izpeljavi teh čudovitih pravljičnih doživetij. Z vdomilom za dobro sočloveka in s srčno voljo je možno doseči vse. Koliko napora je bilo potrebno vložiti v ta raj, vemo vsi tisti, ki smo zaslužni za to, da je projekt prepoznaven po vsej Sloveniji. Pravljična dežela Gorajte v vsej

svoji veličini podarja obiskovalcu neprecenljivo čarobnost, ki so jo mnogi začutili in ji dali prostor v svojem srcu. Med njimi ste pomembnost tega projekta prepoznali tudi pri vašem podjetju, DOMEL. Iskrena hvala! Vrsto let že podpirate naše delo, ki vodi k osrečevanju otroških src. Na tisoče otrok, ki so si v teh devetih letih ogledali svet pravljič, je obogatilo svoje spomine na lepe otroške dni. To je naš namen in ponosni smo, da nas pri tem podpirate. Kako pomembni so ljudje, ki delajo in mislijo dobro, najbolje vemo takrat, ko rabimo pomoč. Pa naj bo ta delovna, intelektualna ali moralna.

Pravljična dežela Gorajte je zgrajena zaradi ljubezni do otrok in dokazuje, da pravljičice so in da zanje ni treba čez devet gora in voda. Ustvarimo si jih lahko sami, kjerkoli in kadarkoli, le verjeti moramo v to, da dobro vedno zmaga nad zlom. Vsi se radi vračamo v čas otroštva in podoživljamo takratne lepe trenutke. Lepo je stopiti v živo pravljičico, kjer se čas ustavi.

Dobra volja in veselje sta se v decembru 2018 širila prav iz vsake pravljične postavitve in pristrčno odigrane pravljične zgodbe. Le-ta je govorila o svetli in temni strani pravljič. Več kot 20 pravljičnih bitij v ličnih kostumih so odigrali otroci osnovnih in srednjih šol iz Škofje Loke, Kranja in Poljan ter odrasli prostovoljci. Vsi so komaj čakali, da več tisoč obiskovalcev popeljejo v svet otroškega

Trije tigrčki na svoji poti reševanja daril

veselja. Želja, da se imajo obiskovalci ob tem lepo, se je uresničila, saj so se dogodivščine na tej poti odvijale na najbolj čaroben način. Trije tigrčki, ki so prestregli pogovor čarovnic, kako bodo ob polnoči ukradle dedku Mrazu vsa darila, so pravočasno o tem obvestili dedka Mraza in tako rešili vsa darila. Pomagala sta tudi čebelica Maja in Vili. Še ata in mama Škratova sta prihitela na pomoč, čeprav sta imela kup nevšečnosti zaradi vsiljivca, črva, ki se je naselil v gobi, v njunem dolgoletnem prebivališču. Ob tem dogajanju pa je blestela še delavnica palčkov, kjer so ti prijazni pomočniki dedka Mraza skrbeli za pripravo daril. Obiskovalec se je z lahkoto usmeril na čarobne energije, ki jih je bilo moč čutiti, in se za nekaj daljših trenutkov potopil v čar žive pravljice. Moral je le odpreti oči, prisluhniti in uživati.

Čebelica Maja, s prijateljem Vilijem

Shod čarovnic, kjer le-te kujejo zlobni načrt

Pravo čarobnost je deželi pravljic pričarala tudi čudovita scenska postavitve in noveletna okrasitev s številnimi lučkami, ki so osvetljevale pot bitjem iz pravljic. Prijetni glasbeni vložki so še dodatno stopnjevali dobro počutje, čajanka s piškoti na koncu pa je strnila celoten dogodek v sladko doživetje obiska Pravljичne dežele Gorajte. Ob vsem tem se kar samo po sebi porodi vprašanje: »Je mar kaj lepšega od lepih spominov, v katere se vsi tako radi vračamo?« In če imaš še možnost, da si njihov kreator in si lahko del teh lepih spominov, je to neprecenljiva zahvala, ki ti jo podari življenje.

V Gorajtah so se vrata v pravljичno deželo zaprla, odprla pa so se novim doživetjem, ki bodo prav tako bogatili mladost. Letošnja novost, namenjena veselju otrok, je OTROŠKI PAINTBALL od 5. leta dalje, programsko pripravljen za vse starostne skupine otrok. Igra se lahko skupinsko, primeren je tako za praznovanje otroških rojstnih dni kot prijetno otroško rekreacijsko druženje. Novo ponudbo smo uvedli od januarja 2019 dalje in je primerna tudi za zimski čas. Igra se lahko kadar koli, ne samo ob vikendih, temveč tudi med tednom.

V okviru društva Oddih Gorajte pripravljamo za leto 2019 še otroške prireditve, ki se bodo izvajale skozi celo leto. To bodo zanimive delavnice, z glasbenimi predstavami, s pravljичno vsebino. Ne bomo pozabili tudi na malo starejše otroke, za katere že pripravljamo zahtevnejši program, namenjen vrtcem in šolam.

V okviru rojstnodnevni zabav pod vodstvom animatorjev bodo otroci lahko vse leto uživali v osrčju narave in koristili pravljичno vsebino animacij, ki jim bo, prav tako kot Pravljичna dežela Gorajte, puščala prijeten spomin na mlada leta in druženje s svojimi vrstniki.

Idejna ustanoviteljica ter glavna organizatorja Pravljичne dežele Gorajte Danica Kordež in Boštjan Sečnik

SMUČARSKI

KLUB DOMEL ZMAGOVALEC TEAM EVENTA NA TEKMOVANJU LITTLE FOX V MARIBORU

Neja Drobnič

Male lisičke in lisjaki Smučarskega kluba Domel Železniki pobrali največ zmag

V Mariboru je letos 16. in 17. februarja že tretjič potekalo tekmovanje Little Fox ali Mala lisica, kjer se na progi, sicer namenjeni tekmi za Zlato lisico, merijo mladi smučarji iz vse Evrope. Letošnjega dvodnevnega tekmovanja se je udeležilo več kot 560 smučarjev v starosti od 8 do 16 let, med njimi tudi tekmovalci Smučarskega kluba Domel.

Prvi dan tekmovanja je potekala ekipna štafeta paralelna tekma 32 ekip. Posamezno ekipo so sestavljali po štirje tekmovalci starosti 10, 12, 14 in 16 let. SK Domel sta na ekipni tekmi zastopali dve ekipi, in sicer SK Domel Železniki 1 in SK Domel Železniki 2. Druga ekipa je žal izpadla v osmini finala, prva pa je z uspešnimi vožnjami napredovala iz kroga v krog. V polfinalu so naši pod hudim pritiskom premagali tudi domačine ASK Branik ter se uvrstili v finalno vožnjo. V finalu so se pomerili s hrvaškim klubom Žuti mačak in z odličnimi vožnjami tudi zmagali. Za ekipo SK Domel Železniki 1 so tekmovali: Jošt Habjan, Nina Rotar, Hana Andolšek Vertovšek in Nina Drobnič. Za odlično uvrstitev so prejeli glavno nagrado tekmovanja – petdnevno križarjenje po Jadranu.

Zvečer je bila slovesnost s slavnostno podelitvijo glavne nagrade ekipne tekme, nagrado je našim tekmovalcem izročil Boštjan Kline, član ASK Branik in slovenske smučarske reprezentance. Sledil je nočni spust z baklami po Snežnem stadionu z bogatim spremljevalnim programom.

Drugi dan tekmovanja je bilo posamično tekmovanje v veleslalomu. Naši tekmovalci so bili ponovno zelo uspešni.

Po besedah organizatorjev (ASK Branik) je Little Fox – Race of Future Champions mednarodno tekmovanje za bodoče smučarske prvake. Bistvo organizacije je prežeto s strastjo do smučanja, tekmovanja in zmage. Želja je ponuditi čudovito izkušnjo vsem otrokom, ki imajo radi šport. Podeliti nagrado v obliki popolnega dneva vsem mladim ljubiteljem smučanja, ki trdo garajo in pridno trenirajo vso smučarsko sezono.

Cilj tekmovanja je tekmovalcem v kategorijah U8–U16 zagotoviti najboljše pogoje s pravimi športnimi in tekmovalnimi temelji, ki so nujni za doseganje vrhunskih rezultatov. Little Fox izkorišča prednosti odličnega domačega

Zmagovalci team eventa

Nina Drobnič – 1. mesto, Rebeka Kalan – 3. mesto

terena z vrhunskim mednarodnim dogodkom, prilagojenim starostnim skupinam. Tekmovanje se odvija na pobočju, kjer se odvija Zlata lisica – na Snežnem stadionu. Tako otroci izkusijo vzdušje in organizacijo tekme za svetovni pokal, hkrati pa preizkusijo in doživijo občutek smučanja na pravi FIS-progi. Da se počutijo kot pravi prvaki, vsak tekmovalac prejme medaljo Little Fox Race, ki zagotovo predstavlja pomemben spominek in motivacijo za prihodnost. Celotno tekmovalno področje je pokrito s kamerami, ki tekmovalce prenašajo v živo na Facebooku. Vsak tekmovalac si lahko ogleda tudi video svoje vožnje.

Naši tekmovalci so se iz Maribora vrnili polni lepih vtisov in komaj čakajo, da se maja po naporni smučarski sezoni podajo na zasluženno morskó avanturo.

Grega Rotar – 1. mesto

Hana Andolšek Vertovšek – 2. mesto

Nina Rotar – 2. mesto

Smučarski klub Domel je med 29 klubi v Sloveniji trenutno na odličnem 3. mestu. Iskrene čestitke »lisičkam in lisjakom« za smučarske uspehe! Čestitke tudi trenerjema Anžetu Žitniku in Andražu Blazniku.

BILO JE NEKOČ ...

Pobrskali smo po arhivu. Ni tako daleč nazaj, ko smo ga množično uporabljali.

ŠPORTNA

URA GPS ALI PAMETNA URA

Roman Megušar

Če ura opravlja funkcije, ki jih tradicionalne analogne ure ne morejo, je pač športna ali pametna. Je pa razlika med pametno in športno uro kar velika.

Pametna ura je elektronska ura, ki je izdelana predvsem za izvajanje računalniških aplikacij. Sporočila, komunikacije, zdravje, šport, novice, glasba, produktivnost, igre in zabava itd. Deluje na operacijskem sistemu, ki uporabniku omogoča dostop in nameščanje aplikacij. Te aplikacije se izvajajo bodisi izvirno na uri ali se povezujejo s pametnim telefonom. Na prvi pogled so pametne ure vizualno zelo privlačne. Večina ima lep barvni ekran, ki se samodejno ugaša. Z gibom roke se ura ponovno aktivira. Glavne blagovne znamke so: Apple, Samsung, LG in Huawei.

Športna ura GPS je elektronska ura, katere namen je zagotavljanje natančnih podatkov o uspešnosti med treningom in zbiranju, analiziranju in prikazovanju čim več pomembnih informacij o vadbah. Te ure so trpežnejše na različne vremenske pogoje. Glavne blagovne znamke so: Garmin, Suunto in Polar.

Pametna ura lahko opravi tudi vse sledilne stvari vaših aktivnosti, lahko spremljate svoje treninge, vendar je športna ura GPS za sledenje natančnejša.

Imajo pa številne športne ure GPS nekatere vrste pametnih funkcij, ki so podobne pametni uri, vendar je njihova funkcionalnost v tem pogledu nekoliko omejena.

Je pa vseeno nekaj razlik:

Že na pogled je športna ura bolj kompaktna in robustna, pametne ure pa so bolj podobne klasičnim uram. Športna ura je odporna na prah in udarce, večina jih je tudi vodotesna.

Ločljivost zaslona je veliko boljša na pametnih urah. Velika ločljivost pa hitro izčrpa življenjsko dobo baterije. Za športne ure GPS je življenjska doba baterije veliko bolj pomembna kot ostrejši ali barvit zaslon. Tudi večina športnih ur GPS nima zaslonov na dotik, medtem ko je to v pametnih urah bistvenega pomena.

Športne ure GPS so zgrajene in optimizirane za sledenje športnih aktivnosti. To vključuje strojno opremo, programsko opremo, uporabniško izkušnjo in življenjsko dobo baterije. Zagotavljajo nešteto meritev sledenja in omogočajo visoko stopnjo prilagajanja, ki omogoča športnikom dostop do razpoložljivih informacij med treningi na zeleni način. Natančnost GPS in senzorjev srčnega utripa je ključnega pomena za športne ure. Pomembni so tudi drugi elementi strojne opreme, kot so alti metrični barometer, termometer, merjenje temperature, ...

Pametne ure so kot mini pametni telefoni, saj preko ure uporabnik lahko komunicira. Številne pametne ure lahko shranjujejo in predvajajo glasbo, prejemajo obvestila in se odzivajo na sporočila v več aplikacijah. Večina pametnih ur deluje na operacijskih sistemih, kar uporabnikom omogoča, da dodajajo nove aplikacije.

Življenjska doba baterije v večini pametnih ur je običajno med enim in dvema dnevoma uporabe. V športnih urah GPS je čas delovanja brez uporabe GPS povezave lahko do 20 dni, pri izvajamo aktivnosti pa 5 do 7 dni. Neprekinjena povezava GPS pa bo poskrbela za največjo porabo baterije, ura bo delovala največ 24 ur. Razvoj v tej smeri gre naprej in danes imajo najkvalitetnejše športne ure že zelo zmogljive baterije.

Če vas zanima le sledenje športnim aktivnostim, je boljša izbira športna ura, strošek nakupa je pa večji kot pri nakupu pametne ure. Začetna cena

Pametna ura Huawei

Športna ura Suunto

kvalitetne športne ure je okrog 200 evrov, pametno uro pa lahko kupimo že za manj kot 100 evrov. Pametne ure z osnovnimi športnimi funkcijami pa so na voljo po zelo ugodni ceni tudi pri nakupu kompleta z mobilnim telefonom.

KRATEK

PREGLED DOGODKOV IN AKTIVNOSTI V ŠTEVILKAH ZA LETO 2018

Zbrali smo podatke za večje dogodke, aktivnosti in zanimivosti za leto 2018 ter jih predstavljamo v številkah:

Romana Lotrič

- **176** novih sodelavcev se nam je pridružilo, 99 jih je odšlo. Skupno nas je bilo konec leta 2018 v skupini Domel že 1.424 (Domel 1.108, Domel Holding 193, IP 33, Energija 6), V Sloveniji 1.340 in 84 na Kitajskem.
- **105** dijakov in študentov štipendiramo,
- **65** sodelavcev se izobražuje ob delu,
- **11** štipendistov, ki so se v podjetju tudi zaposlili, je zaključilo šolanje,
- **5** zaposlenih je zaključilo študij MBA,
- **28** sodelavcev je zaključilo izobraževanje v okviru tretje generacije slušateljev Domelove akademije,
- **11** sodelavcev je zaključilo delovno kariero,
- **29,5** ur smo se izobraževali na zaposlenega,
- **92.500** evrov smo namenili za sponzorstvo in donatorstvo,
- **1.006** zaposlenih je bilo vključenih v kolektivno nezgodno zavarovanje,
- **1.042** zaposlenih je bilo vključenih v dodatno pokojninsko zavarovanje in jim podjetje tudi plačuje po 40 evrov v tretji pokojninski steber (306 zaposlenim še dodatno plačuje premijo),
- **1.095** dijakom in študentom je bilo omogočeno študentsko delo, za kar smo namenili 520.568 evrov,
- **18** nesreč pri delu smo imeli / tisoč zaposlenih in izgubili 5.821 ur oz. 37.127 evrov,
- **5,11** odstotkov bolniških izostankov,
- **745** inovativnih predlogov je bilo vpisanih v SORO. Iz tega naslova smo prihranili 748.000 evrov,
- **40** zaposlenih se je cepilo proti gripi,
- **48 t** brezplačnega sadja iz naših sadnih koticov (na vseh 4 lokacijah v RS) smo pojedli, kar predstavlja povprečno porabo 4 t na mesec),
- **55** delničarjev se je udeležilo srečanja delničarjev,
- **1415** zaposlenih, ožjih družinskih članov in upokoencev se je družilo na pikniku skupine Domel,
- **98** zaposlenih se je udeležilo sindikalnega izleta,

Porabili smo:

- **19.330.259 kWh** električne energije,
- **2.394.905 kWh** toplotne energije,
- **36.000 m³** vode.

Kupili smo za 74,5 mio € materiala

Iz kitajske smo uvozili 11,8 mio € magnetov, turbokoles, kolektorjev, ležajev, podložk in ohišij

Porabili smo 13.500 t pločevine oz. vsak dan 3 kamione

Porabili smo 2.300 t duroplastov in 1.150 t lakirane žice

O aktivnostih zaposlenih pričajo tudi naslednji podatki:

- **24** udeležencev na 24. državnem tekmovanju v veleslalomu in v teku na smučeh na smučišču Kope,
- **300** udeležencev na poletnih športnih igrah skupine Domel,
- **90** udeležencev na zimskem športnem dnevu skupine Domel,
- **93** plačanih startnin na tekih in v kolesarjenju,
- **196** obdarovanih otrok zaposlenih za dedka Mraza,
- **1.678** kart za masažo, bazen in savno,
- **1.531** kart za smučišča Soriška planina, Stari vrh in Cerčno,
- **843** kart za aerobiko,
- **24** kart za abonmaje,
- **156+176** kolesarskih majic + hlač,
- **120** udeležencev rekreacije v športni dvorani in telovadnici osnovne šole,
- **354** zaposlenih je letovalo v počitniških enotah,
- **1.000** obiskovalcev na dnevu oprtih vrat na Trati

NOVOLETNA KRIŽANKA

Pravilno geslo noveletne križanke:

PRAZNIKI PREBUJAJO DOBROTO V LJUDEH

Nagrade prejmejo:

masaža telesa, masažni koticek Jana Egart – 40 min:

Janez Koblar, Ojstri Vrh 15, 4228 Železniki

odrasla dopoldanska smučarska vozovnica za Stari vrh:

Matjaž Bernik, Dašnica 160, 4228 Železniki

pohodne palice:

Anči Trojar, Ojstri Vrh 1, 4228 Železniki

nahrbtnik:

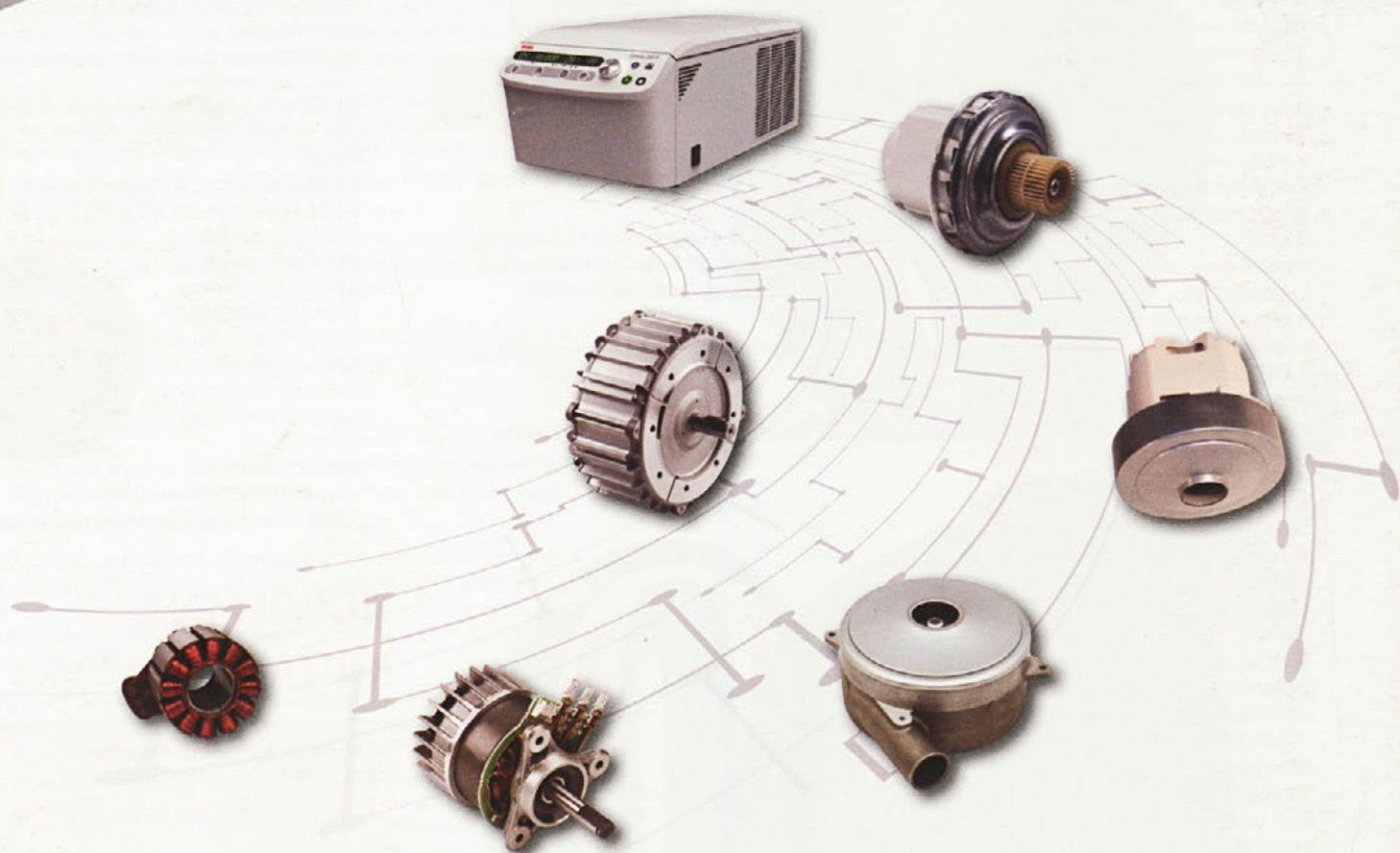
Jernej Tomažin, Dolenja vas 27a, 4227 Selca

Vsem nagrajencem iskreno čestitamo.

*Vrh je dosegljiv tistim,
ki premagajo ovire.*

www.domel.com

DOMEL

Glavne prednosti naših proizvodov so:

visok izkoristek, nizek hrup in zanesljivost.